

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. birželio 28 d. *

Turinys

I — Teisinis pagrindas	I - 5495
Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija	I - 5495
Reglamentas Nr. 17	I - 5495
Gairės	I - 5497
Pranešimas dėl bendradarbiavimo	I - 5498
II — Faktinės ginčo aplinkybės	I - 5499
III — Ieškiniai Pirmosios instancijos teisme ir skundžiami sprendimai	I - 5508
IV — Apeliančių prašymai	I - 5512
V — Skundžiamų sprendimų panaikinimo pagrindai	I - 5517
VI — Dėl apeliacinių skundų	I - 5525
A — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su procedūra	I - 5525
1) Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalies pažeidimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas atmetė Henss/Isoplus grupės pašymą imtis tyrimo priemonių ir išklausti tam tikrus liudytojus	I - 5525
2) Dėl ABB pateikto apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto ir 48 straipsnio 2 dalies pažeidimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas kaip nepriimtina atmetė prie atsiliepimo į ieškinį pridėtą teisinę išvadą ...	I - 5531

* Proceso kalbos: danų, vokiečių ir anglų.

B — Dėl materialinių apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su galimybe inkriminuoti pažeidimą	I - 5537
1) Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimu, priskyrus tam tikras įmones Henss/Isoplus grupei ir apkaltinus šią grupę pažeidimu kaip „įmonę“	I - 5538
2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimu, apkaltinus Henss/Isoplus grupę ir Brugg konkurencijos taisyklių pažeidimu dėl to, kad jos dalyvavo susitikime, kurio tikslas buvo antikonkurencinis	I - 5545
C — Dėl materialinių teisinių apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su baudos dydžio nustatymu	I - 5551
1) Dėl apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su teisėtų lūkesčių apsaugos ir negaliojimo atgal principų pažeidimu taikius gaires nagrinėjamiems pažeidimams	I - 5551
a) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu	I - 5552
b) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su negaliojimo atgal principo pažeidimu	I - 5563
2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su gairėse nustatyto ar ginčijamame sprendime taikyto baudų apskaičiavimo metodo teisėtumu ..	I - 5572
a) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu, ginčijamame sprendime apskaičius baudas pagal gairėse numatytą metodą	I - 5573
b) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu, ginčijamame sprendime apskaičius baudos dydį remiantis gairėse numatytu metodu	I - 5591

c) Dėl <i>Henss/Isoplus</i> grupės apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su teisės į gynybą pažeidimu vertinant sunkinančias aplinkybes	I - 5605
d) Dėl <i>LR A/S</i> apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su neatsižvelgimu į lengvinančias aplinkybes	I - 5608
e) Dėl <i>Henss/Isoplus</i> grupės ir <i>LR A/S</i> apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su tuo, kad nebuvo ar buvo nepakankamai atsižvelgta į jų bendradarbiavimą per administracinę procedūrą	I - 5611
D — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teise būti išklausytam ir pagrindimo pareiga	I - 5622
1) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teise būti išklausytam	I - 5622
2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su pareigos motyvuoti pažeidimu apskaičiuojant baudas	I - 5630
VII — Dėl bylinėjimosi išlaidų	I - 5635

Sujungtose bylose C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P iki C-208/02 P ir C-213/02 P

dėl apeliacinių skundų pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo statuto 49 straipsnį, pateiktų 2002 m. gegužės 17 d. pirmoje byloje, 2002 m. gegužės 29 d. antroje byloje, 2002 m. birželio 3 d. trečioje, ketvirtoje, penktoje ir šeštoje bylose ir 2002 m. birželio 5 d. paskutinėje byloje,

Dansk Rørindustri A/S, įsteigta Fredericia (Danija), atstovaujama advokatų K. Dyekjær-Hansen ir K. Høegh (C-189/02 P),

Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, įsteigta Rosenheim (Vokietija),

Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, įsteigta Hohenberg (Austrija),

Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, įsteigta Sondershausen (Vokietija),

atstovaujamos advokato P. Krömer, nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge (C-202/02 P),

Ke-Kelit Kunststoffwerk GmbH, įsteigta Lince (Austrija), atstovaujama advokato W. Löbl, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge, (C-205/02 P),

LR af 1998 A/S, anksčiau – *Løgstør Rør A/S*, įsteigta Løgstør (Danija), atstovaujama advokatų D. Waelbroeck ir H. Peytz (C-206/02 P),

Brugg Rohrsysteme GmbH, įsteigta Wunstorf (Vokietija), atstovaujama advokatų T. Jestaedt, H.-C. Salger ir M. Sura, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge (C-207/02 P),

LR af 1998 (Deutschland) GmbH, anksčiau *Løgstør Rør (Deutschland) GmbH*, įsteigta Fulda (Vokietija), atstovaujama advokato H. J. Hellmann, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge (C-208/02 P),

ABB Asea Brown Boveri Ltd, įsteigta Ciuriche (Šveicarija), atstovaujama advokatų A. Weitbrecht, J. Ruiz Calzado ir M. Bay, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge (C-213/02 P),

apeliantės,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Europos Bendrijų Komisijai, atstovaujamai W. Mölls, P. Oliver ir H. Støvlbæk, padedamų advokato A. Böhlke (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 ir C-208/02 P), ir QC R. Thompson (C-206/02 P ir C-213/02 P), nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,

atstovaujamoms advokato P. Krömer, nurodžiusioms adresą dokumentams įteikti Liuksemburge (C-202/02 P),

ieškovėms pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans (pranešėjas) ir R. Silva de Lapuerta, teisėjai C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr ir J. N. Cunha Rodrigues,

generalinis advokatas A. Tizzano,

posėdžio sekretoriai H. von Holstein, kanclerio pavaduotojas, ir M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. kovo 16 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2004 m. liepos 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Šiuos apeliacinius skundus pateikė įmonės *Dansk Rørindustri A/S* (toliau – *Dansk Rørindustri*) (C-189/02 P), *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH*, *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH* ir *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH*

(toliau – *Henss/Isoplus grupė*) (C-202/02 P), *Ke-Kelit Kunststoffwerk GmbH* (toliau – *Ke-Kelit*) (C-205/02 P), *LR af 1998 A/S*, anksčiau – *Løgstør Rør A/S* (toliau – *LR A/S*) (C-206/02 P), *Brugg Rohrsysteme GmbH* (toliau – *Brugg*) (C-207/02 P), *LR af 1998 (Deutschland) GmbH*, anksčiau *Løgstør Rør (Deutschland) GmbH*, (toliau – *LR GmbH*) (C-208/02 P) ir *ABB Asea Brown Boveri Ltd* (toliau – *ABB*) (C-213/02 P).

- 2 Savo apeliaciniais skundais šios įmonės prašo panaikinti 2002 m. kovo 20 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo su šiomis įmonėmis susijusius sprendimus, t. y. atitinkamai sprendimus – *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* (T-21/99, Rink. p. II-1681), *HFB ir kt. prieš Komisiją* (T-9/99, Rink. p. II-1487), *Ke-Kelit prieš Komisiją* (T-17/99, Rink. p. II-1647), *LR AF 1998 prieš Komisiją* (T-23/99, Rink. p. II-1705), *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* (T-15/99, Rink. p. II-1613), *Løgstør Rør prieš Komisiją* (T-16/99, Rink. p. II-1633) ir *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* (T-31/99, Rink. p. II-1881) (toliau, kalbant apie vieną šių sprendimų, – pavyzdžiui, skundžiamas sprendimas *Dansk Rørindustri prieš Komisiją*, o kalbant apie visus sprendimus – skundžiami sprendimai).

- 3 Skundžiamais sprendimais Pirmosios instancijos teismas, *inter alia*, sumažino 1998 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimu Nr. 1999/60/EB procedūroje pagal EB sutarties 85 straipsnį (byla Nr. IV/35.691/E-4: – Šiluminės įrangos kartelis) (OL L 24, 1999, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas) *ABB* paskirtą baudą ir iš esmės atmetė ieškinius dėl šio sprendimo panaikinimo.

I — Teisinis pagrindas

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

- 4 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 7 straipsnio „Nėra bausmės be įstatymo“ 1 dalis nustato:

„Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikaltimo padarymo metu.“

Reglamentas Nr. 17

- 5 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties 85 ir 86 straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 15 straipsnis numato:

„1. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 100 iki 5 000 apskaitos vienetų, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

<...>

- b) atsakydamos į 11 straipsnio 3 arba 5 dalyse <...> nurodytą prašymą, jos pateikia neteisingą informaciją

<...>

2. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 apskaitos vienetų arba didesnes, bet ne didesnes kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

- a) jos pažeidžia Sutarties 85 straipsnio 1 dalį arba 86 straipsnį <...>

<...>

Nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.“

Gairės

- 6 Komisijos pranešimo „Baudų nustatymo metodo gairės, remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB Sutarties 65 straipsnio 5 dalimi“, paskelbto *Europos Bendrijų oficialiame leidinyje* 1998 m. sausio 18 d. (OL C 9, p. 3, toliau – gairės), preambulėje nustatyta:

„Čia aprašyti principai turėtų užtikrinti Komisijos sprendimų skaidrumą bei nešališkumą įmonių ir Teisingumo Teismo požiūriu, kartu išlaikant atitinkamų teisės aktų įtvirtintą Komisijos diskreciją nustatyti baudas iki 10 % bendrosios įmonės apyvartos. Vis dėlto šia diskrecija turi būti naudojamosi laikantis nuoseklios ir nediskriminuojančios politikos, suderinamos su baudmės už konkurencijos taisyklių pažeidimus tikslais.

Naujasis baudos dydžio nustatymo metodas bus grindžiamas toliau aprašyta schema, paremta pagrindine baudos suma, kuri gali būti didinama dėl sunkinančių aplinkybių arba mažinama dėl lengvinančių aplinkybių.“

Pranešimas dėl bendradarbiavimo

- 7 Pranešime dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais, *Europos Bendrijų oficialiame leidinyje* paskelbtame 1996 m. liepos 18 d. (OL C 207, p. 4, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo), kurio projektas Oficialiame leidinyje buvo paskelbtas 1995 m. gruodžio 19 d. (OL C 341, p. 13, toliau – pranešimo dėl bendradarbiavimo projektas), Komisija, kaip išplaukia iš šio pranešimo A skyriaus 3 punkto, apibrėžė sąlygas, numatančias kad įmonėms, bendradarbiaujančioms su ja per kartelio tyrimą, baudos, skirtinos nebendradarbiaujant, gali būti neskiriamos arba sumažinamos.

- 8 Remiantis pranešimo dėl bendradarbiavimo A skyriaus 5 punktu:

„Įmonės bendradarbiavimas su Komisija yra tik vienas iš daugelio kriterijų, į kuriuos Komisija atsižvelgia nustatydamą baudą. <...>“

9 Šio pranešimo E skyriaus 3 punkte, susijusiame su procedūra, *inter alia*, nustatyta:

„Komisija supranta, kad šis pranešimas įmonėms, norinčioms pranešti apie kartelį, sukelia teisėtų lūkesčių, kuriais jos remsis.“

II — Faktinės ginčo aplinkybės

10 Faktinės aplinkybės, dėl kurių buvo pateiktas ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir kurios aprašytos skundžiamuose sprendimuose, glaustai galima atpasakoti taip.

11 Apeliantės yra šilumos tiekimo sektoriuje veikiančios įmonės. Jos gamina ir prekiauja izoliuotais šiluminiais vamzdžiais.

12 Gavusi 1995 m. sausio 18 d. Švedijos įmonės *Powerpipe AB* (toliau – *Powerpipe*) skundą, Komisija ir suinteresuotųjų valstybių narių konkurencijos tarnybų atstovai 1995 m. birželio 28 d. dešimtyje šiluminės įrangos įmonių ir įmonių asociacijų, tarp kurių buvo apeliantės ir tam tikri jų padaliniai, atliko tam tikrus patikrinimus pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnį.

- 13 Remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsniu, Komisija daugeliui su šios bylos dalyku susijusių įmonių pateikė prašymus pateikti informaciją.
- 14 1997 m. kovo 20 d. Komisija, remdamasi 1963 m. liepos 25 d. Reglamentu 99/63/EEB dėl nuomonės išklausoymo pagal Reglamento Nr. 17 19 straipsnio 1 ir 2 dalis (OL 127, 1963, p. 2268) kai kurioms apeliančioms ir kitoms įmonėms pateikė pranešimus apie kaltinimus.
- 15 Šių įmonių paaiškinimai buvo išklausti 1997 m. lapkričio 24 d. ir 25 dienomis.
- 16 1998 m. spalio 21 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame konstatavo, kad įvairios įmonės, tarp jų ir kai kurios ieškovės, dalyvavo sudarant tarpusavyje susijusius susitarimus ir imantis suderintų veiksmų EB sutarties 85 straipsnio 1 dalies (dabar EB sutarties 81 straipsnio 1 dalis) prasme (toliau – kartelis).
- 17 Šiame sprendime teigiama, kad 1990 m. pabaigoje keturi Danijos šiluminių vamzdžių gamintojai sutarė dėl bendro pobūdžio bendradarbiavimo nacionalinėje rinkoje principų. Šio susitarimo šalys buvo *ABB*, antrinė įmonė Danijoje *ABB IC Møller A/S*, *Starpipe* pavadinimu žinoma įmonė *Dansk Rørindustri A/S*, *LR A/S* ir *Tarco Energi A/S* (toliau – *Tarco*, o visos keturios bendrovės kartu – Danijos gamintojai).

- 18 Vienas iš pirmųjų veiksmų buvo kainų kėlimo koordinavimas Danijos ir užsienio rinkose. Siekiant pasidalyti Danijos rinką, buvo sutarta dėl kvotų, kurias taikė ir kontroliavo iš šių įmonių pardavimo vadovų sudaryta kontaktinė grupė.
- 19 Remiantis sprendimu, nuo 1991 m. rudens reguliariuose Danijos gamintojų susitikimuose dalyvaudavo ir du Vokietijos gamintojai – grupė *Henss/Isoplus* ir *Pan-Isovit GmbH* (vėliau tapusi *Lögstör Rør (Deutschland) GmbH*, o dar vėliau – *LR GmbH*). Šiuose susitikimuose vyko derybos dėl Vokietijos rinkos pasidalijimo, kurios 1993 m. rugpjūčio mėnesį baigėsi susitarimu dėl pardavimo kvotų skyrimo kiekvienai suinteresuotajai įmonei.
- 20 1994 m. visi šie gamintojai buvo sutarę dėl kvotų visoje Europos rinkoje. Šis visą Europą apimantis kartelis buvo pagrįstas dvipakope struktūra. Direktorių klubas, į kurį įėjo kartelį sudariusių įmonių valdybų pirmininkai ir direktoriai, nustatydavo kvotas, kurias skirdavo kiekvienai įmonei tiek bendrojoje rinkoje, tiek atskirose nacionalinėse rinkose, t. y. Danijos, Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Austrijos, Suomijos ir Švedijos rinkose. Buvo sukurtos už tam tikras nacionalines rinkas atsakingos kontaktinės grupės, kurias paprastai sudarė prekybos vadovai, kuriems buvo pavesta įgyvendinti susitarimus skiriant atskirus užsakymus ir koordinuojant pasiūlymus.
- 21 Kalbant apie Vokietijos rinką, reikėtų pastebėti, kad ginčijamame sprendime teigiama, jog po 1994 m. rugpjūčio 18 d. šešių didžiausių Europos gamintojų, t. y.

ABB, Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupės, LR/AS, LR GmbH ir Tarco, bei *Brugg*, susitikimo 1994 m. spalio 7 d. įvyko pirmasis už Vokietiją atsakingos kontaktinės grupės susitikimas. Šios kontaktinės grupės susitikimai buvo tęsiami ir po 1995 m. birželio mėnesį Komisijos atliktų patikrinimų, nors nuo to momento jie buvo organizuojami už Europos Sąjungos ribų – Ciuriche (Šveicarijoje). Susitikimai šiame mieste vyko iki 1996 m. kovo 25 d., t. y. praėjus kelioms dienoms po to, kai keletas šių įmonių gavo Komisijos prašymus pateikti informaciją.

22 Sprendime minima, kad sudėtinė kartelio dalis, be kita ko, buvo susitarimai dėl suderintų veiksmų ir jų taikymas, siekiant išstumti vienintelę reikšmingą karteliniame susitarime nedalyvaujančią įmonę *Powerpipe*. Tam tikri kartelinio susitarimo dalyviai perviliojo svarbius šios bendrovės darbuotojus ir leido suprasti, kad ji turėtų pasitraukti iš Vokietijos rinkos.

23 1995 m. kovo mėnesį *Powerpipe* laimėjus svarbų projektą Vokietijoje, Diuseldorfe (Vokietijoje) įvyko septynių įmonių, kurios jau buvo susitikusios 1994 m. rugpjūčio 18 d., susitikimas. Komisijos teigimu, šiame susitikime nutarta kolektyviai boikotuoti *Powerpipe* klientus ir tiekėjus, ir tai vėliau buvo padaryta.

24 Ginčijamame sprendime Komisija nurodė priežastis, dėl kurių ne tik aiškus rinkos pasidalijimas tarp Danijos gamintojų nuo 1990 m. pabaigos, bet ir nuo 1991 m. spalio mėnesio sudaryti susitarimai kartu paėmus gali būti vertinami kaip draudžiamas susitarimas EB sutarties 85 straipsnio 1 dalies prasme.

- 25 Be to, Komisija teigė, kad Danijos ir Europos lygio kartelis tėra to paties vienintelio Danijoje pradėto kartelio išraiška, kuriuo nuo pat pradžių siekta ilgainiui išplėsti jo dalyvių kontrolę visoje bendrojoje rinkoje. Besitęsiantis gamintojų susitarimas turėjo didelės įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai.
- 26 Skundžiamuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad neginčytina, jog ginčijamame sprendime baudos buvo apskaičiuotos pagal gairėse numatytą bendrą metodą, kaip, *inter alia*, išplaukia iš skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 222 ir 275 punktų.
- 27 Be to, neginčytina, kad ginčijamame sprendime nėra nuorodos į gaires, į tai, jog per administracinę procedūrą įmonėms nebuvo pranešta, kad jų atžvilgiu bus taikomas gairėse numatytas metodas, ir į tai, kad metodas nebuvo minimas nei pranešime apie kaltinimus, nei apklausiant įmones.
- 28 Tai pat pažymėtina, kad Komisija, remdamasi pranešimu dėl bendradarbiavimo, sumažino visų ginčijamame sprendime minimų įmonių, išskyrus *Henss/Isoplus* grupės, baudas. Pritaikius procentinį koeficientą iš esmės nustatytinos baudos dydžiui, įmonėms buvo sumažintos baudos už jų bendradarbiavimą per administracinę procedūrą. Šis bendradarbiavimas – tai atsisakymas ginčyti esminius pažeidimų aspektus arba įvairi pagalba siekiant įrodyti pažeidimą.

29 Ginčijamame sprendime yra tokios nuostatos:

„I straipsnis

ABB <...>, Brugg <...>, Dansk Rørindustri <...>, Henss/Isoplus grupė, (Ke-Kelit), Oy KWH Tech AB, Løgstør Rør A/S, Pan-Isovit GmbH, Sigma Tecnologie di Rivestimento S.r.l. ir Tarco <...> pažeidė EB sutarties 85 straipsnio 1 dalį, motyvacinėje dalyje nurodytu būdu ir apimtimi dalyvaudamos sudarant tarpusavyje susijusius susitarimus ir imdamosi suderintų veiksmų izoliuotų vamzdžių sektoriuje, kuriuos 1990 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais inicijavo keturi Danijos gamintojai ir kurie vėliau buvo išplėsti į kitas nacionalines rinkas, įtraukiant Pan-Isovit ir Henss/Isoplus; jų pagrindu 1994 m. pabaigoje buvo sudarytas platus kartelis, apimantis visą bendrąją rinką.

Pažeidimai truko:

- *ABB, Dansk Rør(industri), Løgstør, Pan-Isovit <...>* atveju apytikriai nuo 1990 m. lapkričio–gruodžio mėnesių iki mažiausiai 1996 m. kovo–balandžio mėnesio,

- *Henss/Isoplus* (grupės) atveju: maždaug nuo 1991 m. spalio mėnesio iki to paties momento,

— *Brugg* atveju: maždaug nuo 1994 m. rugpjūčio mėnesio iki to paties momento,

— (*Ke-Kelit*) atveju: maždaug nuo 1995 m. sausio mėnesio iki to paties momento,

<...>

Pagrindiniai pažeidimų bruožai buvo:

— nacionalinių rinkų, o vėliau ir visos Europos rinkos pasidalijimas numatant kvotas,

— nacionalinių rinkų priskyrimas atskiriems gamintojams ir priemonių kitiems gamintojams išstumti taikymas,

— susitarimai dėl izoliuotų vamzdžių ir atskirų projektų kainų,

- projektų paskyrimas išrinktiems gamintojams ir manipuliavimas konkurso procedūromis, siekiant užtikrinti, kad konkursą laimėtų numatytas gamintojas,

- susitarimas dėl suderintų veiksmų ir jų įgyvendinimas, siekiant apsaugoti kartelį nuo vienintelės didelės kartelio nare nesančios įmonės *Powerpipe AB*, kliudyti ir pakenkti jos verslui arba išstumti ją iš rinkos.

<...>

3 straipsnis

Toliau išvardytoms įmonėms už 1 straipsnyje nurodytus pažeidimus skiriamos tokios piniginės baudos:

a) *ABB* <...> – 70 000 000 ekių;

b) *Brugg* <...> – 925 000 ekių;

c) *Dansk Rørindustri <...>* – 1 475 000 ekiu;

d) *Henss/Isoplus* grupėi – 4 950 000 ekiu, kurios solidarūs skolininkai yra:

— *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,*

— *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,*

— *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH* (anksčiau – *Dipl.-Kfm Walter Henss GmbH* Rosenheim),

— *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, Sondershausen,*

— *Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH – stille Gesellschaft,*

— *Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH*, Hohenberg;

e) (*Ke-Kelit*) <...> – 360 000 ekiu;

<...>

g) *Løgstør Rør A/S*<...> – 8 900 000 ekiu;

h) *Pan-Isovit GmbH* <...> – 1 500 000 ekiu;

<...>“

III — Ieškiniai Pirmosios instancijos teisme ir skundžiami sprendimai

³⁰ Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje įregistruotais ieškiniais aštuonios iš dešimties ginčijamu sprendimu nubaustų įmonių, tarp kurių buvo septynios

apeliantės šioje byloje, prašė visiškai arba iš dalies panaikinti šį sprendimą arba bent panaikinti ar sumažinti joms paskirtas baudas.

31 Skundžiamu sprendimu *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas:

— panaikino ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek jame buvo konstatuota, kad *Dansk Rørindustri* dalyvavo pažeidime nuo 1994 m. balandžio iki rugpjūčio mėnesio,

— atmetė likusią ieškinio dalį,

— nurodė *Dansk Rørindustri* padengti savo ir 90 % Komisijos bylinėjimosi išlaidų,

— nurodė Komisijai padengti 10 % savo bylinėjimosi išlaidų.

32 Skundžiamu sprendimu *HFB ir kt. prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas:

- panaikino ginčijamo sprendimo 3 straipsnio d punktą ir 5 straipsnio d punktą *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & C. KG ir Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft* atžvilgiu,
- atmetė likusią ieškinio dalį,
- nurodė grupės bendrovėms padengti savo bylinėjimosi išlaidas, įskaitant proceso dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo išlaidas, ir 80 % Komisijos bylinėjimosi išlaidų, įskaitant proceso dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo išlaidas,
- nurodė Komisijai padengti 20 % savo bylinėjimosi išlaidų, įskaitant proceso dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo išlaidas.

33 Skundžiamais sprendimais *Ke-Kelit prieš Komisiją, LR AF 1998 prieš Komisiją, Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją ir Lögstör Rör prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas:

- atmetė ieškinius,

— priteisė iš atitinkamų ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

34 Skundžiamu sprendimu *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas:

— sumažino ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje *ABB* paskirtą baudą iki 65 milijonų eurų,

— atmetė likusią ieškinio dalį,

— nurodė ieškovei padengti savo ir 90 % Komisijos bylinėjimosi išlaidų,

— nurodė Komisijai padengti 10 % savo bylinėjimosi išlaidų.

IV — Apeliančių prašymai

35 *Dansk Rørindustri* Teisingumo Teismo prašo:

- sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

- nepatenkinus pirmojo prašymo, panaikinti skundžiamą sprendimą *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui priimti naują sprendimą dėl baudos dydžio,

- priteisti iš Komisijos apeliančės bylinėjimosi Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme išlaidas.

36 *Henss/Isoplus* grupė Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą *HFB ir kt. prieš Komisiją*, išskyrus jo rezoliucinės dalies pirmą punktą, ir ginčijamą sprendimą,

- nepatenkinus pirmojo prašymo, bent panaikinti skundžiamą sprendimą, išskyrus jo rezoliucinės dalies pirmą punktą, ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui papildyti procedūrą ir priimti naują sprendimą,

- nepatenkinus antrojo prašymo, panaikinti antrą skundžiamo sprendimo rezoliucinės dalies punktą ir sumažinti ginčijamu sprendimu šios grupės bendrovėms paskirtą baudą,

- priteisti iš Komisijos šių bendrovių bylinėjimosi Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme išlaidas.

37 *Ke-Kelit* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą *Ke-Kelit prieš Komisiją*,

- nepatenkinus pirmojo prašymo, panaikinti šį sprendimą ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui pakartotinam nagrinėjimui,

- nepatenkinus antrojo prašymo, sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

- bet kuriuo atveju priteisti iš Komisijos apeliančios bylinėjimosi Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme išlaidas.

38 *LR A/S* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą *LR AF 1998 prieš Komisiją*,
- panaikinti ginčijamą sprendimą, kuriuo jai skiriama bauda, arba mažų mažiausiai iš esmės sumažinti baudą ar bent gražinti bylą Pirmosios instancijos teismui,
- remiantis EB sutarties 184 straipsniu (po pakeitimų – EB sutarties 241 straipsnis), pripažinti gaires neteisėtomis,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

39 *Brugg* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* ir ginčijamo sprendimo 1 ir 3 straipsnius,

- nepatenkinus pirmojo prašymo, sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,

- bet kuriuo atveju priteisti iš Komisijos apeliančės bylinėjimosi Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme išlaidas.

40 *LR GmbH* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą *Lögstör Rör prieš Komisiją* ir priimti tokį galutinį sprendimą: panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su apeliante arba bent sumažinti baudą ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,

- nepatenkinus pirmojo prašymo, panaikinti skundžiamą sprendimą ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui priimti naują sprendimą.

41 *ABB* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją 2* ir 3 rezoliucinės dalies punktus,
- panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis susijęs su apeliante,
- dar labiau sumažinti ginčijamu sprendimu jai paskirtą baudą,
- nepatenkinus pirmojo prašymo, grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui priimti naują sprendimą, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą,

- priteisti iš Komisijos visas bylinėjimosi išlaidas, įskaitant *ABB* išlaidas per apeliacinį procesą.

42 Komisija kiekvienoje šių bylų Teisingumo Teismo prašo:

- patvirtinti skundžiamus sprendimus,
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi šioje instancijoje išlaidas.

V — Skundžiamų sprendimų panaikinimo pagrindai

43 *Dansk Rørindustri* pateikia tris panaikinimo pagrindus:

- Reglamento Nr. 17 ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principų pažeidimas, nes Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į aplinkybę, jog šiai apeliantei paskirta bauda neproporcinga padarytam pažeidimui,

— Reglamento Nr. 17 ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei negaliojimo atgal principų pažeidimas, nes Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į aplinkybę, jog šiai apeliantei paskirta bauda buvo nustatyta remiantis gairių principais, nors jie labai skyrėsi nuo principų, galiojusių inkriminuojamų pažeidimų, pranešimo apie kaltinimus pateikimo ir apklausos metu,

— teisės į gynybą pažeidimas, nes Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į aplinkybę, jog per administracinę procedūrą *Dansk Rørindustri* neturėjo galimybės išsakyti savo nuomonės dėl gairėmis pakeistos Komisijos praktikos baudoms už konkurencijos taisyklių pažeidimus apskaičiuoti.

⁴⁴ *Henss/Isoplus* grupė pateikia septynis panaikinimo pagrindus, o kai kuriuos jų sudaro kelios dalys:

— gairių neteisėtumas dėl:

— Komisijos kompetencijos trūkumo,

- vienodo požiūrio principo pažeidimo,

- teisės į gynybą pažeidimo,

- negaliojimo atgal principo pažeidimo;

- teisės būti išklaustam dėl gairių taikymo apskaičiuojant baudas pažeidimas,

- Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimas apskaičiuojant baudas dėl:
  - pranešimo dėl bendradarbiavimo netaikymo suinteresuotųjų bendrovių atžvilgiu,

  - teisių į gynybą, kaip pagrindinių teisių, pažeidimas vertinant sunkinančias aplinkybes,

- Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimas, padarius išvadas iš suinteresuotųjų bendrovių dalyvavimo susitikime, kurio tikslas buvo antikonkurencinis,

- Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimas, priskyrus suinteresuotąsias bendroves *Henss/Isoplus* grupei ir apkaltinus šią grupę pažeidimu kaip „įmonę“,

- procedūros trūkumas, Pirmosios instancijos teismui atsisakius nurodyti apklausti liudytojus, remiantis apeliančės prašymu imtis tyrimo priemonių,

- procedūros trūkumas dėl tam tikrų neatitikimų tarp skundžiamo sprendimo ir bylos dokumentų.

45 *Ke-Kelit* pateikia penkis panaikinimo pagrindus:

- vienodo požiūrio ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimas, apskaičiavus baudą remiantis gairėmis,

- vienodo požiūrio principo pažeidimas, nustatant pažeidimo trukmę,

- negaliojimo atgal principo pažeidimas,

- teisių į gynybą pažeidimas,

- pareigos motyvuoti pažeidimas.

46 *LR A/S* pateikia keturis panaikinimo pagrindus:

- proporcingumo ir vienodo požiūrio principų bei Reglamento Nr. 17 pažeidimas dėl baudos neproporcingumo ir diskriminacinio pobūdžio arba gairių neteisėtumas,

- teisėtų lūkesčių apsaugos ir negaliojimo atgal principų bei EB sutarties 190 straipsnio (po pakeitimų – EB sutarties 253 straipsnio) pažeidimas, nes Komisija neteisėtai nukrypo nuo savo ankstesnės praktikos bendradarbiavimo klausimu ir atgaline data taikė gaires ir griežtesnes nuostatas dėl bendradarbiavimo arba mažų mažiausiai nepagrindė tokio taikymo atgaline data;

— nepakankamas šiai apeliantei taikytinų lengvinančių aplinkybių įvertinimas,

— nepakankamas šios apeliančės bendradarbiavimo įvertinimas.

⁴⁷ *Brugg* pateikia penkis panaikinimo pagrindus:

— negaliojimo atgal, teisėtų lūkesčių apsaugos ir gero administravimo principų pažeidimas apskaičius baudą remiantis gairėmis,

— teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimas pakeitus baudos apskaičiavimo metodą po apeliančės bendradarbiavimo,

— teisių į gynybą pažeidimas taikius gaires neišklausius apeliančės,

- vienodo požiūrio principo pažeidimas nesumažinus pagrindinio baudos dydžio, taikyto apskaičiuojant *Brugg* paskirtą baudą,
- klaidingas Sutarties 85 straipsnio 1 dalies taikymas dėl apeliančios dalyvavimo boikotuojant *Powerpipe*.

48 *LR GmbH* pateikia keturis panaikinimo pagrindus:

- negaliojimo atgal ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimas dėl gairių taikymo atgaline data,
- Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir administracijos veiksmy teisėtumo principo pažeidimas dėl to, kad Komisija, naudodamasi savo diskrecija, nepaisė šioje nuostatoje nustatytų diskrecijos ribų, ir dėl piktnaudžiavimo diskrecija taikant šią nuostatą nagrinėjamu atveju, taip pažeidžiant proporcingumo ir vienodo požiūrio principus *LR GmbH* nenaudai,
- Sutarties 190 straipsnyje numatytos pareigos motyvuoti pažeidimas, nes ginčijamame sprendime nėra pagrindžiamas sprendimas taikyti gaires atgaline data,

- teisių į gynybą pažeidimas, nes Komisijos nepaisė apeliančios teisės būti išklaustyta gairių taikymo atgaline data klausimu.

49 *ABB* pateikia tris panaikinimo pagrindus:

- Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto ir 48 straipsnio 2 dalies pažeidimas Pirmosios instancijos teismui kaip nepriimtina atmetus prie atsiliepimo į ieškinį pridėtą teisinę išvadą,
- teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimas, nes apeliančė, visų pirma vadovaudamasi pranešimu dėl bendradarbiavimo, galėjo pasitikėti nusistovėjusia Komisijos praktika baudų apskaičiavimo srityje ir todėl Komisija negalėjo savavališkai nuo šios praktikos nukrypti,
- Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimas, nes Pirmosios instancijos teismas patvirtino Komisijos nustatytą *ABB* pažeidimo sunkumą, neatsižvelgdamas į jos apyvartą atitinkamoje rinkoje.

VI — Dėl apeliacinių skundų

- 50 Išklausius generalinį advokatą ir šalis, dėl bylų tarpusavio sąsajos jos, remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 43 straipsniu, turi būti sujungtos bendram sprendimui priimti.

A — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su procedūra

- 51 Visų pirma nagrinėtini *Henss/Isoplus* grupės ir *ABB* pateikti apeliacinių skundų pagrindai dėl tam tikrų Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento pažeidimų.

1) Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalies pažeidimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas atmetė *Henss/Isoplus* grupės pašymą imtis tyrimo priemonių ir išklausti tam tikrus liudytojus

- 52 Šeštu savo apeliacinio skundo pagrindu *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teismą, skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 36–

38 punktuose atmetusį jos pateiktą prašymą apklausti kaip liudytojus ponus Boysen, B. Hansen, N. Hansen, Hybschmann, Jespersen ir Volandt, remiantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalimi. Šiose punktuose yra procesinių klaidų.

53 Priešingai nei teigiama šio skundžiamo sprendimo 37 punkte, prašyme išklaustyti nurodytus šešis asmenis buvo išdėstyti faktai, kuriems įrodyti reikėjo apklausti liudytojus. Pirmosios instancijos teismui pateikto *Henss/Isoplus* grupės ieškinio 72 punkte buvo nurodyta, kad šis prašymas pateikiamas siekiant įrodyti, jog šios grupės bendrovės nedalyvavo kartelyje iki 1994 m. spalio mėnesio.

54 Šis apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

55 Iš skundžiamo sprendimo 34 punkto matyti, kad Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į tai, jog prašymas apklausti buvo pateiktas „siekiant įrodyti, jog ieškovės arba *Henss/Isoplus* grupė iki 1994 m. spalio mėnesio nedalyvavo imantis neteisėtų veiksmų/priemonių arba kituose panašiuose veiksmuose <...> Sutarties 85 straipsnio 1 dalies prasme“.

56 Tačiau šio sprendimo 36 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė, kad, remiantis jo Procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalies paskutine pastraipa, prašyme apklausti liudytoją tiksliai nurodomi faktai, dėl kurių liudytojas turėtų būti apklaustas, ir priežastys, dėl kurių tai turėtų būti padaryta.

- 57 Paskesniame šio sprendimo punkte Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad visų pirma ieškinio 20, 40, 50, 66–71, 94, 96, 125 ir 142 punktuose buvo nurodyti tam tikri asmenys, galintys paliudyti ten nurodytas aplinkybes, tačiau šiuose punktuose nėra tų šešių asmenų pavardžių, kuriuos aiškiai prašyta apklausti Pirmosios instancijos teisme. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad tai reiškia, jog šių šešių asmenų atveju *Henss/Isoplus* grupė nenurodė jokių faktinių aplinkybių, kurias turėtų patvirtinti liudytojų parodymai.
- 58 Skundžiamo sprendimo 38 punkte Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad prašymas apklausti liudytojus atmetinas nenagrinėjant šešių nurodytų asmenų apklausos tikslingumo.
- 59 Konstatuotina, kad Pirmosios instancijos teismas, viena vertus, turėjo nagrinėti labai daug tikslių faktų, kuriuos *Henss/Isoplus* grupė savo ieškinyje pasiūlė įrodyti apklausiant daugybę liudytojų, o kita vertus – taip pat ieškinyje, remiantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalimi, pateiktą formalų prašymą apklausti kaip liudytojus kitus šešis asmenis, siekiant pateikti bendrą įrodymą, kad atitinkamos šios grupės įmonės iki 1994 m. spalio mėnesio nedalyvavo kartelyje, tačiau ieškinyje nebuvo nurodyti tikslūs faktai, dėl kurių siūlyta pateikti įrodymus.
- 60 Kadangi akivaizdu, kad šiuo klausimu ieškinys, nepaisant jo apimties, nebuvo aiškus, Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad prašyme apklausti šiuos šešis asmenis nebuvo nurodytos faktinės aplinkybės, dėl kurių šie asmenys turėtų būti apklausti kaip liudytojai.

- 61 Be to, *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad kitų nei šie šeši asmenys asmenų apklausa turėjo būti laikoma ne paprastu siūlymu pateikti įrodymus, o prašymu apklausti kaip liudytojus Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalies prasme.
- 62 Taigi šiuo kaltinimu *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad Pirmosios instancijos teismas iškreipė jos ieškinio turinį.
- 63 Šis kaltinimas nepagrįstas.
- 64 Iš šio ieškinio, o visų pirma iš jo 145 punkto, kuriuo aiškiai remiasi apeliantė, išplaukia, kad ji pati skiria įrodymus Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies prasme nuo formalaus prašymo pagal Procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalį imtis tyrimo priemonių apklausiant kaip liudytojus dar šešis asmenis. Taigi šiuo klausimu iškreipymas nebuvo įrodytas.
- 65 Papildomai *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad netgi darant prielaidą, jog jos prašymas apklausti kaip liudytojus atitinkamus asmenis buvo pateiktas nesilaikant Procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalies, Pirmosios instancijos teismas vis tiek turėjo nuspręsti juos apklausti savo iniciatyva.

- 66 Kadangi remiantis konkurencijos teise paskirtos baudos turi būti kvalifikuojamos kaip baudžiamosios sankcijos EŽTK 6 straipsnio prasme, Pirmosios instancijos teismas, remdamasis šios nuostatos 3 straipsniu ir bendroju Bendrijos teisės principu dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, bet kuriuo atveju privalo iškviešti ir apklausti atsakovės įvardytus gynybos liudytojus.
- 67 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas vienintelis sprendžia dėl būtinumo papildyti turimą informaciją dėl nagrinėjamos bylos (žr., *inter alia*, 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Freistaat Sachsen ir kt. prieš Komisiją*, C-57/00 P ir C-61/00 P, Rink. p. I-9975, 47 punktą ir 2004 m. spalio 7 d. Sprendimo *Mag Instrument prieš VRDT*, C-136/02 P, Rink. p. I-9165, 76 punktą).
- 68 Be to, kaip Teisingumo Teismas yra nusprendęs su konkurencijos teise susijusioje byloje, net jei ieškinyje pateiktame prašyme apklausti liudytojus tiksliai nurodomi faktai, dėl kurių liudytojas ar liudytojai turėtų būti apklausti, ir priežastys, dėl kurių tai turėtų būti padaryta, Pirmosios instancijos teismas pats įvertina prašymo svarbą, atsižvelgdamas į bylos dalyką ir būtinybę apklausti nurodytus liudytojus (1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją*, C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 70 punktas).
- 69 Pirmosios instancijos teismo turimų vertinimo įgaliojimų šiuo klausimu negalima paneigti, kaip tai daro *Henss/Isoplus* grupė, remiantis bendroju Bendrijos teisės principu, kylančiu iš EŽTK 6 straipsnio 1 dalies, pagal kurį kiekvienas asmuo turi

teisę į sąžiningą procesą, ypač EŽTK 6 straipsnio 3 dalies d punkte įtvirtintu principu, pagal kurį kiekvienas kaltinamasis turi teisę į tai, kad gynybos liudytojai būtų iškvieisti ir apklausti tomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams, ir kuris yra specialus teisės į sąžiningą procesą aspektas.

- 70 Iš Europos žmogaus teisių teismo praktikos išplaukia, kad pastaroji nuostata nesuteikia kaltinamajam absoliučios teisės reikalauti iškvieisti į teismą liudytojus ir kad iš esmės nacionalinis teismas turi priimti sprendimą dėl liudytojo iškvietimo būtinybės ar prasmingumo (žr., *inter alia*, 2000 m. liepos 27 d. Europos žmogaus teisių teismo Sprendimą *Pisano prieš Italiją*, dar nepaskelbtas *Europos žmogaus teisių teismo sprendimų rinkinyje*, § 21; 2002 m. liepos 2 d. Sprendimą *S.N. prieš Švediją*, *Europos žmogaus teisių teismo sprendimų rinkinys* 2002-V, § 43 ir 2004 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Destrehem prieš Prancūziją*, dar nepaskelbtas *Europos žmogaus teisių teismo sprendimų rinkinyje*, § 39).
- 71 Remiantis šia teismo praktika, EŽTK 6 straipsnio 3 dalis nereikalauja iškvieisti kiekvieno liudytojo, o garantuoja visišką procesinį lygiatėsiškumą, užtikrinantį, kad ginčijamas procesas, vertinamas kaip visuma, suteikė kaltinamajam tinkamą ir pakankamą galimybę ginčyti jam pateiktus įtarimus (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Pisano prieš Italiją* § 21).
- 72 Nagrinėjamu atveju neginčytina, kad, kaip išplaukia iš skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 21 punkto, Pirmosios instancijos teismas, taikdamas proceso organizavimo priemonės, paprašė *Henss/Isoplus* grupės atsakyti į raštu pateiktus klausimus ir pateikti tam tikrus dokumentus; šalys šiuos prašymus įvykdė. Taigi Pirmosios instancijos teismas negali būti kaltinamas savo pareigos išsiaiškinti faktines aplinkybes pažeidimu (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 76 punktą).

- 73 Be to, konstatuotina, kad skundžiamo sprendimo 137–181 punktuose Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo daugybę prie bylos medžiagos pridėtų dokumentų ir padarė išvadą, jog Komisija teisingai apkaltino *Henss/Isoplus* grupę nuo 1991 m. spalio mėnesio iki 1994 m. spalio mėnesio dalyvavus kartelyje.
- 74 Iš to matyti, kad apeliantė turėjo pakankamai galimybių įrodyti, jog iki 1994 m. spalio mėnesio jai priklausančios įmonės nedalyvavo kartelyje.
- 75 Dėl to, priešingai nei teigia apeliantė, Pirmosios instancijos teismas neprivalėjo savo iniciatyva nuspręsti apklausti atitinkamus gynybos liudytojus.
- 76 Remiantis tuo, kas pasakyta, išnagrinėtas apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

2) Dėl *ABB* pateikto apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto ir 48 straipsnio 2 dalies pažeidimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas kaip nepriimtina atmetė prie atsiliepimo į ieškinį pridėtą teisinę išvadą

- 77 Pateikdama pirmą savo apeliacinio skundo pagrindą *ABB* teigia, kad Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo *ABB prieš Komisiją* 112–114 punktuose

nusprendamas, jog į prie Pirmosios instancijos teismui pateikto atsiliepimo į ieškinį pridėtą profesoriaus J. Schwarze teisinę išvadą (toliau – teisinė išvada) negali būti atsižvelgiama visiškai arba iš dalies, pažeidė savo Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą ir 48 straipsnio 2 dalį.

- 78 Pirma šio apeliacinio skundo pagrindo dalimi *ABB* kaltina Pirmosios instancijos teismą padarius teisinę klaidą, skundžiamo sprendimo 112 punkte nusprendus, kad pateikta teisinė išvada negali būti priimta, remiantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalimi, nes joje nurodyti tam tikri bendrieji principai, pagrindžiantys ieškinyje Pirmosios instancijos teismui nepateiktus pagrindus.
- 79 *ABB* teigimu, kadangi sprendimo 115–136 punktuose kalbama tik apie teisėtų lūkesčių apsaugos principą, Pirmosios instancijos teismas šiuo klausimu rėmėsi prielaida, kad atitinkamas teisinis pagrindas susijęs tik su šiuo principu, todėl kiekvienas kitas teisinėje išvadoje nagrinėjamas administracinės teisės principas yra naujas ieškinio pagrindas ir nepriimtinas Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalies prasme.
- 80 Tačiau teisinėje išvadoje, kurioje taip pat kalbama apie tam tikrus administracinės teisės principus, pateikiami tik tikslų teisinį pagrindą ir visų pirma teisėtų lūkesčių apsaugos principo svarbą paaiškinantys argumentai. Iš esmės šie argumentai turėjo patvirtinti, kad nagrinėjamų bylų aplinkybėmis Komisijos diskrecija apskaičiuojant baudą yra ribota.

- 81 Taigi teisinėje išvadoje išdėstyti tik argumentai, pagrindžiantys vieną iš Pirmosios instancijos teismui pateiktame ieškinyje jau nurodytų ieškinio pagrindų, o ne naują ieškinio pagrindą.
- 82 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad teisinėje išvadoje, kurią sudaro 101 punktas, visų pirma aptariami šeši Bendrijos teisės principai, t. y. teisėtų lūkesčių apsaugos principas, savarankiško administracijos kompetencijos nustatymo principas („self-binding“) principas, *estoppel* principas, sąžiningo administravimo principas, *venire contra factum proprium* principas ir teisės į sąžiningą procesą bei teisės į gynybą apsaugos principas.
- 83 Iš teisinės išvados 19 punkto išplaukia, kad šie principai nagrinėjami siekiant nustatyti, ar Bendrijos teisėje yra taisyklių, ribojančių Komisijos diskreciją skiriant baudas konkurencijos teisės srityje ir draudžiančių šiai institucijai keisti savo nusistovėjusią praktiką baudų apskaičiavimo srityje bei taikyti naują praktiką tokiu atveju, kuris nagrinėjamas šioje byloje.
- 84 Šios išvados 43 punkte pasakyta, kad kiekvienas šių principų įvairiais požiūriais ir įvairia apimtimi gali riboti šiuos Komisijos įgaliojimus.
- 85 Teisinės išvados 44–96 punktuose analizuojamas ir nagrinėjamas atvejui taikomas kiekvienas iš šių principų.

86 Išvados 97–101 punktuose daroma išvada, kad nagrinėjamu atveju Komisijos diskrecija faktiškai ribojama neleidžiant jai nukrypti nuo savo ankstesnės praktikos.

87 98 punkte sakoma, jog šie principai panašūs, nes yra privalomi.

88 Iš teisinės išvados struktūros ir turinio matyti, kad nors šioje nuomonėje ir ieškinio pagrinduose išdėstyti administraciniai principai tam tikra dalimi susiję, nuomonė aiškiai skirta ne tik argumentams, paaiškinantiems ar plėtojantiems su teisėtais lūkesčiais susijusį ieškinio pagrindą, išdėstyti, kaip teigia *ABB*, bet taip pat nurodo daugelį savarankiškų principų, kuriais siekiama įrodyti, jog nagrinėjamu atveju Komisija neturėjo teisės nukrypti nuo savo ankstesnės praktikos baudų apskaičiavimo srityje. Konstatuotina, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra tik vienas iš šešių šiuo tikslu nagrinėtų principų.

89 Taigi, kaip teigia Komisija, iš teisinės išvados teksto matyti, kad joje bandoma pirmą kartą aptarti tam tikrus principus, kurie nebuvo pateikti ieškinyje Pirmosios instancijos teismui.

90 Remiantis tuo, kas pasakyta, pirmoji pirmo *ABB* apeliacinio skundo pagrindo dalis atmetina.

- 91 Antra pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalimi apeliantė teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisinę klaidą, skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 113 punkte nusprenddamas, jog į visą ar dalį teisinės išvados negalima atsižvelgti dėl to, kad, remiantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktu, ieškinyje turi būti nurodomas bylos dalykas ir ieškinio pagrindų, kuriais remiamasi, santrauka.
- 92 Jos teigimu, ieškinyje ar dublike Pirmosios instancijos teismas nėra nustatęs nė vienos klaidos, galinčios pateisinti šios nuostatos taikymą. Todėl jis neteisingai nusprendė, kad *ABB* norėjo kompensuoti ieškinio pagrindo trūkumus, pateikdama bendrą nuorodą į teisinę nuomonę. Be to, nėra galimybės taikyti šios Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento nuostatos pagal analogiją, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas tame pačiame skundžiamo sprendimo punkte.
- 93 Šiuo klausimu reikėtų pateikti Pirmosios instancijos teismo samprotavimus, išdėstytus skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 113 punkte.
- 94 Pirmosios instancijos teismas priminė, kad iš jo Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto išplaukia, jog teisinės ir faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas ieškiny, turėtų būti bent trumpai išdėstytos pačiame ieškinyje ir dėl to nepakanka ieškinyje pateikti tik nuorodą į ieškinio priede išdėstytas tokio pobūdžio aplinkybes.

- 95 Pirmosios instancijos teismas visų pirma nurodė nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką dėl Komisijos pareigos ieškinyje pagal EB 226 straipsnį tiksliai nurodyti kaltinimus, dėl kurių Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą, ir bent jau trumpai nurodyti teisines ir faktines aplinkybes, kuriomis šie kaltinimai grindžiami.
- 96 Iš šios Teisingumo Teismo praktikos iš tikrųjų išplaukia, kad tokia pareiga nėra įvykdoma, jei Komisijos kaltinimai ieškinyje išdėstomi tik kaip paprasčiausios nuorodos į motyvus, nurodytus oficialiame pranešime ar pagrįstoje nuomonėje arba teisiniam pagrindui skirtoje ieškinio dalyje (šiuo klausimu žr. 1992 m. kovo 31 d. Sprendimo *Komisija prieš Daniją*, C-52/90, Rink. p. I-2187, 17 ir 18 punktus; 1997 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-375/95, Rink. p. I-5981, 35 punktą ir 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-202/99, Rink. p. I-9319, 20 ir 21 punktus).
- 97 Pirmosios instancijos teismas taip pat priminė, kad neprivalo, remdamasis ieškinio priedais, nustatyti pagrindų, kuriuos būtų galima laikyti pagrindžiančiais ieškinį, nes priedai atlieka tik įrodomąją ir pagalbines funkcijas.
- 98 Remdamasis šiomis aplinkybėmis, Pirmosios instancijos teismas priėjo prie išvados, kad, atsižvelgiant į tai, jog į dalį teisinės išvados atsižvelgti negalima, jis tikrai neprivalo nagrinėti ir nustatyti tų išvados dalių, į kurias būtų galima atsižvelgti kaip į priedus, skirtus pagrįsti ar papildyti tam tikrus *ABB* rašytinių paaikškinimų punktus.

- 99 Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, šią išvadą reikia suprasti taip, kad vien įrodomoji ir pagalbinė priedų funkcija reiškia: jeigu teisinėje išvadoje, be naujų ir todėl nepriimtinių ieškinių pagrindų, yra kitų teisinių aplinkybių, kuriomis paremti tam tikri ieškinyje nurodyti pagrindai, šios teisinės aplinkybės turi būti paminėtos pačiame dubliko, prie kurio pridedama ši išvada, tekste arba bent pakankamai aiškiai nustatomos iš to dokumento.
- 100 Nustatydamas šiuos kriterijus ir nusprenddamas, kad nagrinėjamu atveju jie nėra įvykdomi, Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios teisinės klaidos.
- 101 Pirmosios instancijos teismas šiuo atžvilgiu taip pat neiškreipė jam pateikto dubliko turinio. Konstatuotina, kad dubliko 31 punkte daroma tik bendra nuoroda į teisinę išvadą. Be to, *ABB* nurodyta aplinkybė, jog keliose dubliko punktų išnašose daromos nuorodos į tam tikras teisinės išvados dalis, bet kuriuo atveju negali paneigti Pirmosios instancijos teismo šiuo klausimu padarytos išvados.
- 102 Šiomis aplinkybėmis nagrinėtas apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

B — Dėl materialinių apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su galimybe inkriminuoti pažeidimą

- 103 Toliau nagrinėtini *Henss/Isoplus* grupės ir *Brugg* pateikti materialiniai teisiniai apeliacinių skundų pagrindai, kuriais apeliančės ginčija tam tikrus su jomis susijusius

skundžiamų sprendimų punktus dėl galimybės inkriminuoti pažeidimą, nustatytą ginčijamame sprendime ir patvirtintą Pirmosios instancijos teismo.

1) Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimu, priskyrus tam tikras įmones *Henss/Isoplus* grupei ir apkaltinus šią grupę pažeidimu kaip „įmonę“

104 Penktu savo apeliacinio skundo pagrindu *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 54–68 punktuose nusprendus, kad ginčijamame sprendime Komisija teisingai priskyrė tam tikras įmones šiai grupei ir apkaltino ją pažeidimu.

105 Ši apeliantė visų pirma teigia, kad skundžiamo sprendimo 66 punkte Pirmosios instancijos teismas padarė teisinę klaidą, atmesdamas jos argumentą, pagal kurį įmonė Sutarties nuostatų konkurencijos srityje prasme būtina turi turėti teisinį subjektiškumą.

106 Tačiau to negalima pasakyti nei apie *Henss/Isoplus* grupę, darant prielaidą, kad ji laikytina ekonominiu vienetu, nei apie W. Henss kaip asmenį, kuris, remiantis skundžiamu sprendimu, kontroliuoja skirtingas šiai grupei priklausančias bendroves.

- 107 *Henss/Isoplus* grupė tvirtina, kad jos teiginius gali pagrįsti 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo (OL L 1, 1994, p. 3) 22 protokolo 1 straipsnis, iš kurio išplaukia, kad „įmonė“ Sutarties nuostatų konkurencijos srityje prasme yra bet kuris subjektas (versijoje vokiečių kalba – *Rechtssubjekt* – teisės subjektas), vykdamas komercinio ar ekonominio pobūdžio veiklą.
- 108 Šį požiūrį visų pirma patvirtina Teisingumo Teismo praktika dėl EAPB sutarties nuostatų konkurencijos srityje (1962 m. liepos 13 d. Sprendimai *Klöckner-Werke ir Hoesch prieš Aukščiausiąją valdžios instituciją*, 17/61 ir 20/61, Rink. p. 617 ir *Mannesmann prieš Aukščiausiąją valdžios instituciją*, 19/61, Rink. p. 675).
- 109 Kituose sprendimuose, visų pirma tuose, kuriuos Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 66 punkte, Teisingumo Teismas dar nebuvo galutinai išsprendęs principinio klausimo, ar kvalifikavimas kaip įmonės pagal konkurencijos teisę visomis aplinkybėmis reikalauja, kad atitinkamas subjektas turėtų teisinį subjektiškumą (1972 m. liepos 14 d. Sprendimas *ICI prieš Komisiją*, 48/69, Rink. p. 619; 1973 m. kovo 21 d. Sprendimas *Europemballage ir Continental Can prieš Komisiją*, 6/72, Rink. p. 215; 1984 m. liepos 12 d. Sprendimas *Hydrotherm*, 170/83, Rink. p. 2999 ir 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimas *Höfner ir Elser*, C-41/90, Rink. p. I-1979).
- 110 Apeliantės teigimu, nors savarankišką teisinį subjektiškumą turinčios įmonės padarytais pažeidimais gali būti apkaltinta jos pirminė įmonė, holdingo bendrovė, jeigu ši įmonė ją kontroliuoja ir todėl tai yra tas pats ekonominis vienetas (žr., *inter alia*, minėtus sprendimus *ICI prieš Komisiją* bei *Europemballage ir Continental Can prieš Komisiją*), toks kaltinimas reikalautų, kad pats kontroliuojantis vienetas turėtų savarankišką teisinį subjektiškumą.

- 111 Tačiau fizinis asmuo, nagrinėjamu atveju – W. Henss, būdamas tik bendrovės dalininkas ar bendrasavininkis, negali būti kvalifikuojamas kaip įmonė Sutarties 85 straipsnio 1 dalies prasme. Taigi šiuo klausimu nagrinėjamu atveju minėta teismo praktika nereikšminga.
- 112 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, konkurencijos teisės kontekste įmonės sąvoka apima bet kokią ekonominę veiklą vykdančią vienetą, nepaisant jo teisinio statuso ar finansavimo būdų (žr., *inter alia*, 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Wouters ir kt.*, C-309/99, Rink. p. I-1577, 46 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką).
- 113 Iš šios teismo praktikos aiškiai matyti, kad įmonės sąvoka Sutarties nuostatų konkurencijos srityje prasme nereikalauja, kad atitinkamas ekonominis vienetas turėtų teisinį subjektiškumą. Be to, tai nėra vien su aplinkybėmis, dėl kurių buvo priimti minėti Teisingumo Teismo sprendimai *Hydrotherm* arba *Höfner ir Elser*, susijęs, kaip teigia *Henss/Isoplus* grupė, o bendro pobūdžio išaiškinimas.
- 114 Abejonių dėl šio išaiškinimo negali sukelti ir remiantis Europos ekonominės erdvės susitarimo 22 protokolo 1 straipsnio vokiška versija, visų pirma jame nurodyta sąvoka „teisės subjektas“ („Rechtssubjekt“) suformuluotas argumentas.

- 115 Sąvoka „teisės subjektas“ neeliminuoja fizinių asmenų. Bet kuriuo atveju tokios sąvokos nėra nė vienoje kitoje kalbinėje versijoje, kuriose vartojama tik sąvoka „subjektas“.
- 116 Be to, *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad įmonės, nesusijusios nei kapitalu, nei įmonių teisės požiūriu ir todėl nepriklausančios nuo vienos kontroliuojančios įmonės, negali būti laikomos grupe vien todėl, kad egzistuoja ryšys tarp fizinių asmenų, nesančių įmonėmis.
- 117 Šiuo atžvilgiu primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką vienos įmonės antikonkurencinis elgesys gali būti inkriminuojamas kitai įmonei, jeigu pirmoji įmonė negali savarankiškai nuspręsti dėl savo elgesio rinkoje, o visų pirma dėl ekonominių ir teisinių jas siejančių santykių iš esmės turi vykdyti antros įmonės nurodymus (žr., *inter alia*, 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją*, C-294/98 P, Rink. p. I-10065, 27 punktą).
- 118 Teisinga, kad vien aplinkybė, jog dviejų skirtingų bendrovių kapitalas priklauso vienam asmeniui ar vienai šeimai, nėra pakankamas įrodymas, kad šios dvi bendrovės sudaro vieną ekonominį vienetą, o tai pagal Bendrijos konkurencijos teisę lemia, kad vienos jų veiksmas gali būti inkriminuojami kitai ir kad viena jų gali būti įpareigojama sumokėti baudą už kitą (žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Aristrain prieš Komisiją*, C-196/99 P, Rink. p. I-11005, 99 punktą).

- 119 Tačiau nagrinėjamoje byloje Pirmosios instancijos teismas išvadą dėl ekonominio vieneto, sudarančio *Henss/Isoplus* grupę, egzistavimo padarė ne tik remdamasis aplinkybe, jog atitinkamas įmonės kapitalo požiūriu kontroliuoja tas pats asmuo, t. y. W. Henss.
- 120 Iš skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 56–64 punktų matyti, kad Pirmosios instancijos teismas sprendimą dėl tokio ekonominio vieneto egzistavimo priėmė remdamasis daugeliu aplinkybių, įrodančių, kad W. Henss kontroliuoja atitinkamas bendroves, iš kurių, be aplinkybių, kad jam ar jo sutuoktinei tiesiogiai ar netiesiogiai priklausė visos ar beveik visos bendrovių akcijos, kad W. Henss užėmė pagrindines pareigybės šių bendrovių valdymo organuose, taip pat paminėtinas faktas, jog šio sprendimo 20 punkte aprašyto Direktorių klubo susitikimuose šis asmuo atstovavo skirtingoms įmonėms ir jog šioms įmonėms kartelis buvo paskyręs vieną kvotą.
- 121 Galiausiai *Henss/Isoplus* grupė papildomai teigia, kad Komisijos sugrupuotos įmonės nepriklauso tam pačiam ekonominiam vienetui, nes jos yra autonominės ir nepriklauso nuo trečiųjų asmenų nurodymų. Šiuo argumentu apeliante tvirtina, kad atitinkamas įmonės vienaip ar kitaip faktiškai kontroliuoja W. Henss.
- 122 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 56–64 punktuose išdėstyti samprotavimai, skirti įrodyti ekonominio vieneto egzistavimą, pagrįsti daugeliu faktinių aplinkybių, kurios negali būti aptariamoms nagrinėjant apeliacinį skundą, išskyrus atvejus, kai buvo iškreipti

svarbūs faktai ar Pirmosios instancijos teismui pateikti įrodymai arba jeigu faktiniai Pirmosios instancijos teismo teiginių netikslumai matyti iš bylos dokumentų (šiuo klausimu, *inter alia*, žr. minėtų sprendimų *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją* 37 punktą ir *Mag Instrumenti* prieš VRDT 39 ir 76 punktus).

- 123 Priešingai nei teigia *Henss/Isoplus* grupė, skundžiamo sprendimo 57 punkte Pirmosios instancijos teismas nėra nusprendęs, kad nagrinėjamu laikotarpiu, t. y. trunkant Komisijos nustatytam pažeidimui nuo 1991 m. spalio mėnesio iki 1996 m. kovo–balandžio mėnesių, W. Henss buvo ne tik *Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH* direktorius, bet ir akcininkas. Šis punktas visiškai neprieštarauja bylos medžiagai, todėl apeliantės tvirtinimas dėl procedūros klaidos, išdėstytas jos septintame apeliacinio skundo pagrinde, atmetinas.
- 124 Kalbant apie skundžiamo sprendimo 58 punktą, pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas konstatavo ne daugiau, nei teigia pati apeliantė, t. y. kad nagrinėjamu laikotarpiu W. Henss per tarpininkus priklausė didžiausias *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH* akcijų paketas, tačiau jis niekuomet neužėmė jos direktoriaus pareigų.
- 125 Taigi konstatuotina, kad ginčijant būtent šio skundžiamo sprendimo 57 ir 58 punktus nebuvo įrodytas nei svarbių faktų ar įrodymų iškreipymas Pirmosios instancijos

teisme, nei tai, kad Pirmosios instancijos teismo teiginiuose yra esminių netikslumų, kylančių iš bylos medžiagos.

126 *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH* klausimu, *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad W. Henss ir sutuoktiniai Papsdorf niekuomet nebuvo jos direktoriai ir kad, be to, nagrinėjamu laikotarpiu trečdalį šios bendrovės savo vardu turėjo *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH*, trečdalis priklausė sutuoktiniams Papsdorf tarpininkaujant tai pačiai bendrovei *Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH*, veikiančiai kaip patikėtinė, ir trečdalis – per tą patį tarpininką kitiems fiziniams asmenims.

127 Tokias pačias aplinkybes Pirmosios instancijos teismas konstatavo šio skundžiamo sprendimo 59 punkte, todėl šiuo klausimu svarbių faktų ar įrodymų iškraipymas taip pat nebuvo įrodytas. Be to, iš bylos medžiagos nėra matyti jokių esminių Pirmosios instancijos teismo teiginių netikslumų.

128 *Henss/Isoplus* grupė taip pat teigia, kad iš faktinių aplinkybių išplaukia, jog bendrovei *Isoplus Fernwärmetechnik GmbH* neturėjo įtakos nei W. Henss, nei sutuoktiniai Papsdorf.

129 Šis kaltinimas nepriimtinas, nes juo keliamas klausimas, ar nagrinėjamu atveju iš tikrųjų buvo įvykdytos ekonominio vieneto egzistavimo sąlygos. Toks faktinių

aplinkybių vertinimu pagrįstas nagrinėjimas negali būti ginčijamas apeliacinėje byloje (žr. minėto sprendimo *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją* 30 punktą).

130 Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti po nuodugnaus ir iš esmės nepriklausomo daugelio faktinių aplinkybių vertinimo nusprendus, kad įvairios įmonės, sudarančios *Henss/Isoplus* grupę, šiuo atveju turi būti laikomos priklausančiomis tam pačiam ekonominiam vienetui.

131 Taigi šis apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Sutarties 85 straipsnio 1 dalies pažeidimu, apkaltinus *Henss/Isoplus* grupę ir *Brugg* konkurencijos taisyklių pažeidimu dėl to, kad jos dalyvavo susitikime, kurio tikslas buvo antikonkurencinis

132 Atitinkamai ketvirtu ir penktu savo apeliacinių skundų pagrindais *Henss/Isoplus* grupė ir *Brugg*, kiek tai susiję su jomis, kaltina Pirmosios instancijos teisumą skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 223–227 punktuose ir skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 52–66 punktuose nusprendus, kad ginčijamame sprendime Komisija teisingai kaltina jas pažeidimu ar jo dalimi dėl dalyvavimo susitikime, kurio tikslas buvo antikonkurencinis.

- 133 *Henss/Isoplus* grupė visų pirma neigia, kad W. Henss dalyvavimas susitikimuose, turėjusiuose antikonkurencinį tikslą, iki 1994 m. spalio mėnesio pateisina išvadą, jog ši grupė laikytina susitarimo, sudaryto per susitikimus dėl 1991 m. spalio – 1994 m. spalio mėnesių, dalyve.
- 134 *Brugg* teigia, kad Pirmosios instancijos teismas iš jos dalyvavimo 1995 m. kovo 24 d. susitikime, per kurį buvo aptartas *Powerpipe* boikotas, neteisingai padarė išvadą, kad tai įrodo jos faktinį dalyvavimą įgyvendinant boikotą.
- 135 *Henss/Isoplus* grupė pagal analogiją remiasi teismo praktika, pagal kurią Komisija gali neleisti susipažinti su tam tikrais dokumentais dėl to, kad dominuojančią padėtį užimanti įmonė gali imtis atsakomųjų priemonių prieš įmonę, bendradarbiavusią Komisijos tyrime (1995 m. balandžio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BPB Industries ir British Gypsum prieš Komisiją*, C-310/93 P, Rink. p. I-865, 26 ir 27 punktai ir 1993 m. balandžio 1 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BPB Industries ir British Gypsum prieš Komisiją*, T-65/89, Rink. p. II-389, 33 punktas).
- 136 Jos nuomone, tai reiškia, kad net jeigu ekonomiškai silpnesnės įmonės viešai neatsiriboja nuo susitikimų, turinčių aiškiai antikonkurencinį tikslą, į kuriuos jas pakvietė dominuojančią padėtį užimančios ar ekonomiškai galingesnės įmonės, turinio, jos turi būti atleistos nuo atsakomybės už dalyvavimą neteisėtame kartelyje, jeigu praktiškai neįgyvendino šių susitikimų rezultatų.

- 137 Nagrinėjamu atveju *Henss/Isoplus* grupė nepranešė apie susitikimų, kuriuose dalyvavo, turinį todėl, kad kartelyje dalyvavo *ABB*, dominuojančią padėtį užimanti įmonė, ir *LR A/S*, daug galingesnė už apeliančią įmonė.
- 138 Tačiau *Henss/Isoplus* grupė neįgyvendino minėtų susitikimų rezultatų, ir tai įrodo nuolatinis kainų izoliuotų vamzdžių rinkoje kritimas nuo 1991 m. spalio iki 1994 m. spalio mėnesių.
- 139 *Brugg* tvirtina, kad būdama tik atitinkamų produktų pardavėja ji negalėjo įgyvendinti boikoto priemonių.
- 140 Be to, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 62 punkte neteisingai nusprendė, jog, atsižvelgiant į tai, kad *Powerpipe* buvo tiesioginė *Brugg* konkurentė Vokietijos rinkoje, pastaroji įmonė buvo suinteresuota boikoto priemonėmis, kurių kitos kartelio įmonės ėmėsi prieš *Powerpipe*.
- 141 Pirmosios instancijos teismas šiuos teiginius atmetė pagrįstai.
- 142 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, jei Komisija įrodo, kad atitinkama įmonė dalyvavo susitikimuose, per kuriuos sudaryti antikonkurencinio pobūdžio susitarimai, ir viešai jiems neprieštaravo, tai yra pakankamas minėtos įmonės dalyvavimo

kartelyje įrodymas. Jei dalyvavimas tokiuose susitikimuose įrodytas, ši įmonė turi pateikti duomenų, galinčių įrodyti, kad ji juose dalyvavo neturėdama antikonkurencinių ketinimų, bei patvirtinti, kad ji nurodė savo konkurentams, jog dalyvauja šiuose susitikimuose, turėdama kitokių tikslų nei jie (žr., *inter alia*, 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 81 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką).

143 Šiuo atžvilgiu nebylus pritarimas neteisėtai iniciatyvai, viešai neatsiribojant nuo jos turinio arba nepranešant apie ją administracinėms institucijoms, sudaro palankias sąlygas tęsti pažeidimą ir neleidžia jo atskleisti. Toks bendrininkavimas yra pasyvus dalyvavimas pažeidime ir todėl gali pagrįsti įmonės atsakomybę vienodo susitarimo atveju (žr. minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 84 punktą).

144 Be to, aplinkybė, kad įmonė neįgyvendina susitikimo, turėjusio antikonkurencinį tikslą, sprendimų, negali pašalinti jos atsakomybės už dalyvavimą kartelyje, jei ji viešai neatsiribojo nuo jo turinio (žr. minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 85 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką).

145 Sutarties 85 straipsnio 1 daliai taikyti pakanka, kad susitarimo tikslas būtų konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas, nepaisant jo faktinio poveikio. Todėl susitarimų, pasiektų per konkuruojančių įmonių susitikimus, atveju ši nuostata pažeidžiama, jei susitikimais siekiama tokio tikslo ir jie skirti dirbtinai organizuoti rinką. Tokiu atveju konkrečios įmonės atsakomybė dėl pažeidimo įrodyta tinkamai, jei ji dalyvavo tokiuose susitikimuose, žinodama apie jų tikslus, net jei vėliau neįgyvendino vienos ar kitos per šiuos susitikimus sutartų priemonių.

Įmonės dalyvavimo susitikimuose reguliarumas bei sutartų priemonių įgyvendinimo laipsnis turi įtakos ne pačiai įmonės atsakomybei, o šios atsakomybės apimčiai ir kartu sankcijos dydžiui (žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P iki C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 508–510 punktus).

146 Iš to išplaukia, kad *Brugg* nurodyta aplinkybė, jog ji neįgyvendino, be to, negalėjo įgyvendinti per 1995 m. kovo 24 d. susitikimą sutartų boikoto priemonių, negali pašalinti jos atsakomybės už dalyvavimą šiose priemonėse, jei ji viešai neatsiribojo nuo jų turinio, o to ši apeliantė neteigė.

147 Teisinga, kad, kaip teigia *Brugg*, ir, priešingai nei skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 62 punkte nusprendė Pirmosios instancijos teismas, šiuo požiūriu nėra svarbu, jog ši apeliantė buvo suinteresuota bet kokia boikoto priemone, kurios ėmėsi kiti kartelio dalyviai prieš vieną jos tiesioginių konkurenčių (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 335 punktą).

148 Vis dėlto šiuo atveju tai yra dėl antraeilio šio sprendimo motyvo pateiktas argumentas, negalintis lemti jo panaikinimo ir todėl neveiksmingas (žr., *inter alia*,

2002 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Hirschfeldt prieš AEE*, C-184/01 P, Rink. p. I-10173, 48 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką).

- 149 Be to, *Brugg* atveju iš ginčijamo sprendimo matyti, kad, priešingai nei tvirtina ši apeliantė, Komisija neatsižvelgė į jos dalyvavimą boikotuojant *Powerpipe* kaip į sunkinančią aplinkybę, nes vienintelė jos atžvilgiu taikyta sunkinanti aplinkybė buvo susijusi su po patikrinimų tęsiamais pažeidimų veiksmiais.
- 150 Atsižvelgiant į šio sprendimo 142–145 punktuose nurodytą teismo praktiką, *Henss/Isoplus* grupės nurodyta aplinkybė, kad kartelyje dalyvavo dominuojančios arba ypač galingos įmonės, galinčios imtis atsakomųjų priemonių prieš kitus daug silpnesnius dalyvius, jei šie būtų viešai atsiriboję nuo antikonkurencinių tikslų turinčių susitikimų turinio, neturi įtakos pastarųjų įmonių atsakomybei už dalyvavimą imantis antikonkurencinių veiksmų, o tam tikrais atvejais gali turėti reikšmės tik nustatant sankcijos dydį.
- 151 Kaip teisingai pažymėjo Komisija, priešinga išvada būtų nepriimtina, nes tai reikštų tokį skirtingą Sutarties 85 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų nustatymą, atsižvelgiant į įmonių dydį, kad silpnesnėms įmonėms būtų sudarytos palankesnės sąlygos.

152 Remiantis tuo, kas pasakyta, nagrinėti apeliacinių skundų pagrindai atmestini.

C — Dėl materialinių teisinių apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su baudos dydžio nustatymu

153 Visos apeliančės kritikuoja skundžiamus sprendimus dėl joms paskirtų baudų dydžio apskaičiavimo.

154 Pirmiausia bus nagrinėjami kaltinimai, kad taikant gaires šiuo atveju nagrinėjamiems pažeidimams buvo pažeisti tam tikri principai, o vėliau kaltinimai, susiję su gairėse numatyto ar ginčijamame sprendime taikyto baudų apskaičiavimo metodo teisėtumu.

1) Dėl apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su teisėtų lūkesčių apsaugos ir negaliojimo atgal principų pažeidimu taikius gaires nagrinėjamiems pažeidimams

155 Daugelis apeliančių kaltina Pirmosios instancijos teisumą nusprendus, kad ginčijamame sprendime taikydama gaires nagrinėjamiems atvejams Komisija nepažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos ir negaliojimo atgal principų.

a) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu

156 Pateikdamos atitinkamus apeliacinių skundų pagrindus, *Dansk Rørindustri* (antras apeliacinio skundo pagrindas), *Ke-Kelit* (pirmas apeliacinio skundo pagrindas), *LR A/S* (antras apeliacinio skundo pagrindas), *Brugg* (pirmas ir antras apeliacinio skundo pagrindai), *LR GmbH* (pirmo apeliacinio skundo pagrindo antra dalis) ir *ABB* (antras apeliacinio skundo pagrindas) iš esmės tvirtina, kad galėjo teisėtai pasitikėti ankstesne Komisijos baudų apskaičiavimo praktika, kuri buvo paplitusi pažeidimų padarymo laikotarpiu.

157 Jų nuomone, baudų apskaičiavimas remiantis apyvarta, pasiekta parduodant atitinkamą produktą atitinkamoje geografinėje rinkoje (toliau – atitinkama apyvarta), buvo vienoda ir ilgametė praktika, o baudos dydis negalėjo viršyti maksimalios sumos pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį, t. y. 10% įmonės pasaulinės apyvartos, pasiektos parduodant visus gaminamus produktus (toliau – bendra apyvarta).

158 Iš šios praktikos taip pat išplaukia, kad maksimalus baudos dydis negali viršyti 10% atitinkamos apyvartos.

159 Šių apeliančių teigimu, Komisija, nepažeisdama jų teisėto pasitikėjimo tokia ankstesne praktika, negalėjo joms taikyti gairėse, priimtose po pažeidimų ir

apklausų, t. y. po paskutinio administracinės procedūros Komisijoje etapo, numatyto apskaičiavimo metodo, nes šis metodas yra visiškai naujas.

160 Šis metodas visų pirma naujas dėl to, kad jį taikant atspirties tašku laikoma iš anksto apskaičiuota bazinė suma, atspindinti pažeidimo sunkumą ir pati savaime nesusijusi su atitinkama apyvarta, kuri vėliau atitinkamai padidinama ar sumažinama, atsižvelgiant į pažeidimo trukmę ir sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes, ir paskutiniu etapu gali būti dar kartą sumažinta dėl galimo bendradarbiavimo su Komisija per administracinę procedūrą.

161 Apeliantės patikslina, kad Komisija negalėjo savavališkai nukrypti nuo savo ankstesnės sprendimų priėmimo praktikos arba bent turėjo laiku pranešti apie tokius pakeitimus ar ypač pagrįsti šio naujo metodo taikymą.

162 Jos taip pat teigia, kad lūkesčiai, kurių jos galėjo turėti, remdamosi ankstesne Komisijos sprendimų priėmimo praktika baudų apskaičiavimo srityje, buvo dar labiau pagrįsti, nes jų apsisprendimas bendradarbiauti su Komisija neišvengiamai buvo paremtas šia praktika, o visų pirma privalumais, kurių jos galėjo tikėtis dėl šios praktikos.

- 163 Teisėti lūkesčiai, pagrįsti pranešimu dėl bendradarbiavimo, remiantis šio pranešimo tekstu, apima baudos dydžio apskaičiavimą, kuris laikomas apskaičiavimo pagrindu ir vėliau dėl bendradarbiavimo sumažinamas procentiniais dydžiais.
- 164 Visų pirma *Dansk Rørindustri* ir *Ke-Kelit* pateikti apeliacinių skundų pagrindai dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo atmestini kaip nepriimtini.
- 165 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, leidimas šaliai Teisingumo Teisme pirmą kartą nurodyti teisinį pagrindą, kuris nebuvo nurodytas Pirmosios instancijos teisme, reikštų suteikti jai leidimą pateikti Teisingumo Teismui, kurio kompetencija apeliaciniame procese yra ribota, nagrinėti platesnę bylą, nei buvo nagrinėjęs Pirmosios instancijos teismas. Apeliacinio proceso metu Teisingumo Teismo kompetencija apsiriboja Pirmosios instancijos teismui pateiktų teisinių pagrindų vertinimo nagrinėjimu (žr., *inter alia*, 2000 m. spalio 3 d. Sprendimo *Industrie des poudres sphériques prieš Tarybą*, C-458/98 P, Rink. p. I-8147, 74 punktą).
- 166 Tačiau pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teisme *Dansk Rørindustri* ir *Ke-Kelit* nebuvo pateikusios ieškinio pagrindo dėl teisėtų lūksčių principo pažeidimo taikius gaires.
- 167 Taigi šių apeliančių atveju tai yra nauji pagrindai, kurie dėl to nepriimtini apeliacijos stadijoje.

- 168 Iš esmės LR A/S, *Brugg, LR GmbH* ir *ABB* atitinkamai kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo LR AF 1998 prieš Komisiją 241–248 punktuose, skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme* prieš Komisiją 137–144 punktuose, skundžiamo sprendimo *Lögstör Rør* prieš Komisiją 248–257 punktuose ir skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri* prieš Komisiją 122–136 punktuose pažeidus teisėtų lūkesčių apsaugos principą dėl to, kad jis atmetė ieškinių pagrindus, kurios jos Pirmosios instancijos teismui pateikė remdamosi šiuo principu.
- 169 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai priminė, kad aplinkybė, jog Komisija anksčiau už tam tikro pobūdžio pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai Reglamento Nr. 17 nustatytose ribose padidinti baudų lygį, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti, o veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas veikiau reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų lygį prie šios politikos poreikių (1983 m. birželio 7 d. Sprendimų *Musique Diffusion française* prieš Komisiją, 100/80 iki 103/80, Rink. p. 1825, 109 punktas ir minėto sprendimo *Aristrain* prieš Komisiją 81 punktą).
- 170 EB sutarties 85 straipsnio 1 dalies ir 86 straipsnio (dabar – EB 82 straipsnis) Komisijai pavesta priežiūros funkcija apima ne tik pareigą nustatyti atskirus pažeidimus ir skirti už juos sankcijas, bet ir užduotį vykdyti bendrą politiką, siekiant taikyti konkurencijos srityje Sutartyje įtvirtintus principus ir atitinkamai reguliuoti įmonių elgesį (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française* prieš Komisiją 105 punktą).
- 171 Kaip teisingai konstatavo Pirmosios instancijos teismas, ūkio subjektai negali teisėtai tikėtis, kad susiklosčiusi situacija, kuri Komisijai naudojantis savo diskrecija gali būti

keičiama, nepasikeis (1990 m. vasario 14 d. Sprendimo *Delacre ir kt. prieš Komisiją*, C-350/88, Rink. p. I-395, 33 punktas ir ten nurodyta teismo praktika).

172 Šis principas aiškiai taikomas konkurencijos politikoje, pasižyminčioje didele Komisijos diskrecija, visų pirma nustatant baudas.

173 Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai padarė išvadą, kad įmonės, dėl kurių pradėta administracinė procedūra, per kurią gali būti paskirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, kad Komisija neviršys anksčiau skirtų baudų lygio, ir todėl nagrinėjamu atveju ieškovės negalėjo pasitikėti baudų, kurios buvo paskirtos 1994 m. liepos 13 d. Komisijos sprendimu 94/601/EB procedūroje pagal EB sutarties 85 straipsnį (byla IV/C/33.833 – Kartonas), lygiu. Kaip pažymėjo Komisija, iš to matyti, kad teisėti lūkesčiai taip pat negali būti grindžiami tam tikru baudų apskaičiavimo metodu.

174 Kelios apeliančios teigia, kad abejonių dėl šios teismo praktikos sukėlė 1987 m. lapkričio 12 d. Sprendimas *Ferriere San Carlo prieš Komisiją* (344/85, Rink. p. 4435, 12 ir 13 punktai). Šiame sprendime Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė: kadangi suinteresuotam ūkio subjektui nebuvo laiku individualiai pranešta apie

nukrypimą nuo dvejus metus egzistavusios Komisijos praktikos toleruojant tam tikrus kvotų viršijimo atvejus, šiai institucijai paskyrus baudą už tokį kvotų viršijimą buvo pažeisti teisėti lūkesčiai, kurių ūkio subjektas galėjo turėti tikėdamasis, kad ši praktika bus tęsiama.

175 Tačiau, kaip pažymėjo Komisija, išvadomis, kurias potencialiai būtų galima daryti iš šio sprendimo, bet kuriuo atveju negalima remtis specifiniame Komisijos priežiūros įgaliojimų konkurencijos teisės srityje, kuriems taikomi šio sprendimo 169 ir 170 punktuose išdėstyti principai, kontekste.

176 Be to, Pirmosios instancijos teismas teisingai pažymėjo, kad ankstesnė Komisijos sprendimų praktika nebuvo paremta vien atitinkama apyvarta ir todėl su tokia praktika nebuvo galima sieti teisėtų lūkesčių.

177 Šiuo klausimu primintina, kad tik Pirmosios instancijos teismas yra kompetentingas nustatyti ir vertinti turinčius reikšmės bylai faktus bei įrodymus. Faktų ir įrodymų vertinimas, išskyrus kai jie buvo iškreipti, nėra teisės klausimas, dėl kurio galima pateikti apeliaciją Teisingumo Teismui (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Mag Instrument prieš VRDT* 39 punktą).

178 *LR A/S, Brugg, LR GmbH* ir *ABB* neginčija praktikos, kuria remiasi Pirmosios instancijos teismas, egzistavimo, tačiau teigia, kad joje kalbama apie specialius atvejus. Šiuo klausimu jos daro nuorodą į kelis Komisijos sprendimus ir nuomones,

iš kurių, jų manymu, veikiau matyti, kad apskaičiuojant baudų dydžius remiantis atitinkamos apyvartos procentinėmis dalimis buvo įsitvirtinusi pakankamai vienoda ir aiški sprendimų praktika.

179 Vis dėlto šis argumentas, net jei jis būtų teisingas, neįrodo faktinių aplinkybių ar Pirmosios instancijos teismui pateiktų įrodymų iškreipimo. Iš tikrųjų taip kritikuojamas faktinių aplinkybių, taigi nepriklausomas, vertinimas, kurį atliko Pirmosios instancijos teismas. Todėl šiam argumentui negali būti pritarta apeliacijos stadijoje.

180 Kalbant apie apeliančių teiginį, kad iš ankstesnės Komisijos praktikos matyti, jog baudos dydis negali viršyti 10 % atitinkamos apyvartos ribos, pasakytina, kad tai taip pat yra faktinių aplinkybių klausimas, kurio Teisingumo Teismas negali spręsti nagrinėdamas apeliacinį skundą.

181 Tačiau pažymėtina, kad, kaip pastebėjo Komisija, ši riba tikrai neišplaukia iš Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies, nes šioje nuostatoje nurodyta riba susijusi su bendra, o ne su atitinkama apyvarta (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française prieš Komisiją* 119 punktą).

182 Šios apeliančės taip pat teigia, kad jos galėjo grįsti teisėtus lūkesčius ankstesne Komisijos sprendimų praktika baudų apskaičiavimo srityje, nes jų apsisprendimas

bendradarbiauti su šia institucija neišvengiamai buvo paremtas šia praktika, visų pirma privalumais, kurių jos galėjo tikėtis dėl šios praktikos.

183 Visų pirma remdamosi analogija 1988 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Mulder* (120/86, Rink. p. 2321, 24 punktas) atžvilgiu, jos tvirtina, kad Komisija paskatino šį bendradarbiavimą, paskelbdama pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir nagrinėjamu atveju gavo iš to naudos, todėl ji įsipareigojo vėliau nekeisti pagrindo, kuriuo remiantis šis bendradarbiavimas buvo pasiūlytas.

184 Jos teigia, kad jeigu Komisija turėtų teisę savo nuožiūra keisti baudų apskaičiavimą, teisėti lūkesčiai, kurių ūkio subjektai galėjo įgyti iš pranešimo dėl bendradarbiavimo, t. y. teisė į jiems skirtos baudos sumažinimą, galėtų tapti iliuzija.

185 Todėl ūkio subjektams turėtų būti suteikta galimybė įvertinti galimo savo bendradarbiavimo naudą ir iš anksto apskaičiuoti absoliutų baudos dydį, atsižvelgiant į tai, ar jie apsispręstų bendradarbiauti.

186 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad, kaip nusprendė Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 143 punkte ir skundžiamo

sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 127 ir 128 punktuose, iš pranešimo dėl bendradarbiavimo negalima daryti išvados, jog šis pranešimas gali pagrįsti teisėtus lūkesčius dėl baudų apskaičiavimo ar jų dydžio.

187 Iš pranešimo dėl bendradarbiavimo E skyriaus 3 punkto matyti, kad Komisijai yra žinoma aplinkybė, jog šis pranešimas sukelia teisėtus lūkesčius, kuriais remsis įmonės, ketinančios pranešti Komisijai apie kartelį. Šio pranešimo A skyriaus 5 punkte nustatoma, kad įmonės bendradarbiavimas su Komisija yra tik vienas iš daugelio kriterijų, į kuriuos Komisija atsižvelgia, nustatydamą baudą.

188 Iš šių nuostatų bendros analizės matyti, kad teisėti lūkesčiai, kurių ūkio subjektai gali turėti remdamiesi minėtu pranešimu, apsiriboja garantija, kad bus galima pasinaudoti baudos sumažinimu tam tikru procentu, bet jie neapima baudų apskaičiavimo metodo, juo labiau – tam tikro baudos dydžio, kurį galima apskaičiuoti tuo momentu, kai ūkio subjektas nusprendė įgyvendinti savo ketinimą bendradarbiauti su Komisija.

189 *LR A/S* ir *LR GmbH* tai pat kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 244–246 punktuose ir skundžiamo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 255–257 punktuose konstatavus, kad dėl apeliančių bendradarbiavimo Komisija nebuvo įpareigota laikytis savo ankstesnės baudų sumažinimo praktikos, taikytos bendradarbiavimo momentu, t. y. praktikos,

apie kurią buvo pranešta pranešimo dėl bendradarbiavimo projekte, kuri turėjo atitikti Sprendimu 94/601 nustatyta praktika. Be to, šios apeliantės kaltina Pirmosios instancijos teismą minėtuose skundžiamų sprendimų punktuose nusprendus, kad Komisija turėjo taikyti pranešimą dėl bendradarbiavimo, nors jis buvo priimtas po jų bendradarbiavimo ir šioms dviem apeliantėms buvo mažiau naudingas nei minėta praktika.

190 Jos iš esmės mano, jog galėjo teisėtai pasitikėti nagrinėjama Komisijos praktika ir todėl ji negalėjo taikyti mažiau palankios galutinės pranešimo dėl bendradarbiavimo redakcijos.

191 Vis dėlto Pirmosios instancijos teismas teisingai atmetė šį ieškinio pagrindą, motyvuodamas tuo, kad ūkio subjektai negali pagrįstai tikėtis, jog tokia praktika išliks, nes baudų dydžio nustatymo srityje Komisija naudojasi diskrecija, leidžiančia jai bet kuriuo metu padidinti bendrą baudų lygį Reglamento Nr. 17 nustatytose ribose, jei tai būtina Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti, kaip nustatyta šio sprendimo 169 ir 170 punktuose.

192 Iš to taip pat išplaukia, jog Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, jog vien iš to, kad Komisija ankstesniuose sprendimuose už tam tikrą elgesį baudą sumažindavo tam tikra dalimi, negalima daryti išvados, kad vėlesnėje administracinėje procedūroje Komisija, vertindama panašų elgesį, privalo atitinkamai sumažinti baudą.

193 Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai pridūrė, kad kreipimosi į Komisiją metu *LR A/S* ir *LR GmbH* negalėjo daryti prielaidos, jog ši institucija jų atveju taikys pranešimo dėl bendradarbiavimo projekte paskelbtą metodą, nes iš šio dokumento aiškiai matyti, kad tai yra projektas.

194 Galiausiai Pirmosios instancijos teismo negalima kritikuoti už tai, kad skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 245 punkte jis nusprendė, jog pranešimas dėl bendradarbiavimo galėjo pagrįsti teisėtus lūkesčius, kurie dabar Komisiją įpareigoja juo vadovautis.

195 Šio pranešimo E skyriaus 3 punktas aiškiai nustato, jog „Komisijai yra žinoma aplinkybė, kad šis pranešimas sukelia teisėtus lūkesčius, kuriais remsis įmonės, ketinančios pranešti Komisijai apie kartelį.“

196 Skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 245 punktą reikia suprasti taip, kad ūkio subjektai gali pagrįstai tikėtis, jog bus taikomas pranešimas dėl bendradarbiavimo, o ne kad Komisija laikysis savo ankstesnės praktikos.

197 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad nagrinėti apeliacinių skundų pagrindai visi atmestini.

b) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su negaliojimo atgal principo pažeidimu

198 Pateikdamos atitinkamus apeliacinių skundų pagrindus, *Dansk Rørindustri* (antras apeliacinio skundo pagrindas), *Henss/Isoplus* grupė (pirmo apeliacinio skundo pagrindo ketvirtoji dalis), *Ke-Kelit* (trečias apeliacinio skundo pagrindas), *LR A/S* (antras apeliacinio skundo pagrindas), *Brugg* (pirmas apeliacinio skundo pagrindas) ir *LR GmbH* (pirmas apeliacinio skundo pagrindas) kaltina Pirmosios instancijos teisumą skundžiamo sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* 162–182 punktuose, skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 487–496 punktuose, skundžiamo sprendimo *Ke-Kelit prieš Komisiją* 108–130 punktuose, skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 217–238 punktuose, skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 106–129 punktuose ir skundžiamo sprendimo *Lögstör Rør prieš Komisiją* 215–238 punktuose nusprendus, kad, nagrinėjamu atveju taikydama gairėse numatytą baudų apskaičiavimo metodą, Komisija nepažeidė negaliojimo atgal principo.

199 Pirmiausia išnagrinėtinas *LR A/S* pateiktas apeliacinio skundo pagrindas, kuriuo Pirmosios instancijos teismas visų pirma kaltinamas nepanaikinęs tos ginčijamo sprendimo dalies, kuri dėl tariamo pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo atgaline data buvo klaidinga.

200 Konstatuotina, kad šis pagrindas nebuvo pateiktas Pirmosios instancijos teisme. Taigi, remiantis šio sprendimo 165 punkte nurodyta teismo praktika, tai yra naujas ir kartu apeliacijos stadijoje nepriimtinas pagrindas.

- 201 Įvairiuose skundžiamuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas atmetė šiuos kaltinimus iš esmės remdamasis tais pačiais motyvais. Glaustai juos būtų galima aprašyti taip.
- 202 Pirmiausia Pirmosios instancijos teismas teisingai pažymėjo, kad EŽTK 7 straipsnyje, kaip pagrindinė teisė, įtvirtintas baudžiamųjų įstatymų negaliojimo atgal principas yra bendrasis Bendrijos teisės principas, kurio turi būti laikomasi skiriant baudas už konkurencijos taisyklių pažeidimą ir kuris reikalauja, kad skirtos sankcijos atitiktų tas, kurios buvo numatytos pažeidimo padarymo metu.
- 203 Toliau Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad gairės neperžengė teisinių baudų dydžio nustatymo ribų, kurias iki pažeidimų padarymo apibrėžė Reglamento Nr. 17 15 straipsnis.
- 204 Gairėse numatytas baudų apskaičiavimo metodas ir toliau grindžiamas šios nuostatos nustatytais principais, nes baudos vis dar nustatomos remiantis pažeidimo sunkumu ir trukme ir jos negali viršyti maksimalios 10 % bendros apyvartos ribos.
- 205 Todėl gairės nekeičia teisinio sankcijų pagrindo, kurį ir toliau apibrėžia tik Reglamentas Nr. 17. Ankstesnė Komisijos sprendimų praktika neįeina į teisinį pagrindą.

206 Galiausiai, Pirmosios instancijos teismo nuomone, šiuo atveju baudos nebuvo sugriežtintos atgaline data, nors gairės tam tikrais atvejais lemia didesnių baudų skyrimą. Tai išplaukia iš Komisijos diskrecijos nustatant baudų dydį, kuria ji disponuoja pagal Reglamentą Nr. 17. Todėl Komisija, atsižvelgdama į konkurencijos politikos poreikius, bet kuriuo metu gali pakelti baudų lygį, jeigu jos neviršija Reglamento Nr. 17 nustatytų ribų, o tai irgi išplaukia iš šio sprendimo 169 punkte nurodytos teismo praktikos.

207 Šiuo klausimu konstatuotina, kad ši analizė iš esmės paremta prielaida, pagal kurią gairės neįeina į teisinį baudų nustatymo pagrindą, nes jį sudaro vien Reglamento Nr. 17 15 straipsnis, ir todėl gairių taikymas pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, negali pažeisti negaliojimo atgal principo.

208 Tokia prielaida nėra tiksli.

209 Dėl administracijos priimtų vidaus priemonių Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors jos negali būti kvalifikuojamos kaip teisės norma, kurios administracija turi paisyti bet kuriuo atveju, vis dėlto jos nustato elgesio taisyklę, nurodančią administracijos praktiką, nuo kurios tam tikru atveju ji negali nukrypti nenurodydama priežasčių, atitinkančių vienodo požiūrio principą. Todėl tokios priemonės yra visuotinai taikomi pobūdžio aktai, kurių neteisėtumu suinteresuoti pareigūnai ir kiti tarnautojai gali remtis, pagrįsdami ieškinį dėl jų pagrindu priimtų individualių sprendimų (žr. 2002 m. sausio 15 d. Sprendimo *Libéros prieš Komisiją*, C-171/00 P, Rink. p. I-451, 35 punktą).

- 210 Ši teismo praktika juo labiau taikoma elgesio taisyklėms, kuriomis siekiama išorinio poveikio, kaip yra gairių atveju, skirtų ūkio subjektams.
- 211 Priimdama tokias elgesio taisykles ir pranešdama jas viešai paskelbiant, kad nuo šio momento taikys jas atvejams, kuriems skirtos šios normos, atitinkama institucija apriboja savo diskreciją ir negali nukrypti nuo šių taisyklių, nes priešingu atveju jai gali būti paskirta sankcija už bendrųjų teisės principų, pavyzdžiui, vienodo požiūrio ar teisėtų lūkesčių apsaugos, pažeidimą. Todėl negalima atmesti galimybės, kad tam tikromis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į jų turinį tokios visuotinai taikomos elgesio taisyklės gali turėti teisinį poveikį.
- 212 Be to, kaip iš esmės taip pat pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 59 punkte, šio sprendimo 209 punkte nurodyta teismo praktika, susijusi su tokių elgesio taisyklių teisiniu poveikiu, patvirtina išvados, prie kurios Pirmosios instancijos teismas priėjo skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 420 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 276 punkte, teisingumą, jog dėl gairių, nors jos nesudaro ginčijamo sprendimo, kuris remiasi Reglamento Nr. 17 3 straipsniu ir 15 straipsnio 2 dalimi, teisinio pagrindo, vis dėlto gali būti pateikiamas prieštaravimas dėl teisėtumo, remiantis EB sutarties 184 straipsniu.
- 213 Skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 418 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 274 punkte Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai pažymėjo, kad gairėse, nors jos nesudaro ginčijamo sprendimo teisinio

pagrindo, įtvirtinamas bendras ir abstraktus tvarkos, kurią Komisija nusistatė šiuo sprendimu paskirtoms baudoms apskaičiuoti, reglamentavimas, todėl įmonėms suteikiamas teisinis saugumas.

214 Prieštaravimo dėl teisėtumo, pateikto dėl tokių elgesio taisyklių kaip gairės, priimtinumą nepriklauso nuo reikalavimo, kad jos būtų akto, kurio teisėtumas ginčijamas, teisinis pagrindas, ir lygiai taip pat gairių svarba negaliojimo atgal principo požiūriu nesuponuoja, kad jos turi būti nagrinėjamų baudų teisinis pagrindas.

215 Šiame kontekste primintina Europos žmogaus teisių teismo praktika dėl EŽTK 7 straipsnio 1 dalies, kuria taip pat remiasi daugelis apeliančių (žr., *inter alia*, 1995 m. lapkričio 22 d. EŽTT sprendimo *S.W. ir C.R. prieš Jungtinę Karalystę*, serija A Nr. 335-B ir 335-C, § 34–36 ir § 32–34; 1996 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Cantoni prieš Prancūziją*, *Europos žmogaus teisių teismo sprendimų rinkinys*, 1996-V, § 29–32 ir 2000 m. birželio 22 d. Sprendimo *Coëme ir kt. prieš Belgiją*, *Europos žmogaus teisių teismo sprendimų rinkinys*, 2000-VII, § 145).

216 Iš šios EŽTT praktikos išplaukia, kad sąvoka „teisė“ EŽTK 7 straipsnio 1 dalies prasme (EŽTK versijoje prancūzų kalba šioje nuostatoje vartojamas žodis „droit“, t. y. „teisė“) atitinka kitose EŽTK nuostatose vartojamą sąvoką „įstatymas“ (pranc. – „loi“) ir apima tiek įstatymus, tiek teismų praktiką.

- 217 Nors ši nuostata, kuri visų pirma įtvirtina baudžiamųjų veikų ir bausmių apibrėžtumo principą (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), negali būti aiškinama taip, kad ji draudžia baudžiamosios atsakomybės aiškinimo raidą, pagal minėtą EŽTT praktiką ji gali uždrausti atgaline data taikyti pažeidimą įtvirtinančios normos naują aiškinimą.
- 218 Pagal nurodytą teismo praktiką tokia situacija pirmiausia susiklosto tuomet, kai kalbama apie teismų aiškinimą, kurio rezultato nebuvo galima protingai numatyti pažeidimo padarymo metu, visų pirma atsižvelgiant į tuo metu teismų praktikoje dėl nagrinėjamos teisės nuostatos pateikiamą išaiškinimą.
- 219 Iš šios Europos žmogaus teisių teismo praktikos išplaukia, kad „numatymo“ sąvoka didele dalimi priklauso nuo nagrinėjamos nuostatos teksto, nuo ja reglamentuojamos srities bei nuo adresatų skaičiaus ir požymių. Galimybė prognozuoti įstatymą neprieštarauja tam, kad suinteresuotasis asmuo būtų priverstas pasinaudoti specialisto patarimais, siekdamas susiklosčiusiomis aplinkybėmis tinkamai įvertinti pasekmes, kurios gali atsirasti dėl tam tikro akto. Tai visų pirma pasakytina apie profesinę veiklą vykdančius asmenis, įpratčius savo profesijoje elgtis labai apdairiai. Todėl iš jų galima tikėtis, kad jie ypač rūpestingai vertins savo veiklos riziką (žr. minėto sprendimo *Cantoni prieš Prancūziją* § 35).
- 220 Šie principai taip pat atsispindi nusistovėjusioje Teisingumo Teismo praktikoje, pagal kurią nacionalinio teismo pareigą atsižvelgti į direktyvos turinį, aiškinant savo

nacionalinės teisės nuostatas, riboja bendrieji teisės principai, esantys Bendrijos teisės dalimi, visų pirma teisinio saugumo ir negaliojimo atgal principai (žr., *inter alia*, 1987 m. spalio 8 d. Sprendimo *Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, Rink. p. 3969, 13 punktą).

221 Remiantis šia teismo praktika, toks aiškinimas negali lemti, kad privačiam teisės subjektui bus nustatyta neperkeltoje direktyvoje numatyta pareiga, o svarbiausia, kad remiantis direktyva ir nesant jos perkėlimui į nacionalinę teisę priimto įstatymo būtų nustatyta ar sugriežtinta asmenų, kurie pažeidžia direktyvos nuostatas, baudžiamoji atsakomybė (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Kolpinghuis Nijmegen* 14 punktą ir 1996 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Arcaro*, C-168/95, Rink. p. I-4705, 42 punktą).

222 Iš šios teismo praktikos dėl naujų teismų praktikos tendencijų matyti, kad bausmių politikos pokytis, nagrinėjamu atveju – bendros Komisijos konkurencijos politikos baudų srityje, ypač jei jis įvyksta priėmus tokias elgesio taisykles kaip gairės, gali turėti poveikį negaliojimo atgal principo požiūriu.

223 Tokios elgesio taisyklės, visų pirma atsižvelgiant į jų teisinį poveikį ir bendrą pobūdį (žr. šio sprendimo 211 punktą), iš esmės patenka į „teisės“ sąvoką EŽTK 7 straipsnio 1 dalies prasme.

- 224 Kaip pažymėta šio sprendimo 219 punkte, nagrinėjant, ar buvo paisoma negaliojimo atgal principo, turi būti patikrinta, ar aptariamą pasikeitimą buvo galima protingai numatyti atitinkamo pažeidimo padarymo metu.
- 225 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad, kaip pažymėjo daugelis apeliančių, principinė gairių naujovė yra ta, kad atspirties tašku apskaičiuojant pagrindinį baudos dydį laikomos sumos, patenkančios į tam tikrą gairėse numatytą skalę, o ši skalė atitinka skirtingą pažeidimų sunkumą, tačiau pati savaime nėra susijusi su atitinkama apyvarta. Taigi šis metodas iš esmės paremtas santykinė ir lanksčia baudų tarifkacija.
- 226 Todėl reikia išnagrinėti, ar šį naują baudų apskaičiavimo metodą tiek, kiek jis galėjo neigiamai paveikti baudų dydį, buvo galima protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu.
- 227 Kaip jau buvo pažymėta šio sprendimo 169 punkte apie apeliacinių skundų pagrindus dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad aplinkybė, jog Komisija anksčiau už tam tikro pobūdžio pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai neperžengiant Reglamento Nr. 17 nustatytų ribų padidinti baudų lygį, jei to reikia Bendrijos

konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti, ir kad veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas veikiau reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų lygį prie šios politikos poreikių.

228 Tai taip pat reiškia, kad, kaip jau buvo nuspręsta šio sprendimo 173 punkte, įmonės, dėl kurių buvo pradėta administracinė procedūra, kurios metu gali būti paskirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, jog Komisija neviršys anksčiau skiriamų baudų lygio arba taikys tą patį baudų apskaičiavimo metodą.

229 Dėl to šios įmonės privalo turėti omenyje, kad Komisija bet kuriuo atveju gali nuspręsti pakelti baudų lygį, palyginti su anksčiau taikytomis baudomis.

230 Tai taikoma ne tik tuomet, kai Komisija pakelia baudų lygį, taikydama baudas individualiais sprendimais, bet ir tuomet, kai baudos padidinamos konkrečioms atvejams taikant tokias visuotinai taikomas elgesio taisykles kaip gairės.

231 Iš to, visų pirma atsižvelgiant į šio sprendimo 219 punkte nurodytą teismo praktiką, darytina išvada, kad gaires, ir ypač jose nustatytą naują baudų apskaičiavimo metodą,

kiek jis galėjo sugriežtinti situaciją pakeldamas baudų lygį, apeliančios galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu.

232 Dėl to ginčijamame sprendime taikydama gaires pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, Komisija nepažeidė negaliojimo atgal principo.

233 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, nagrinėti apeliacinių skundų pagrindai visi atmestini.

2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su gairėse nustatyto ar ginčijamame sprendime taikyto baudų apskaičiavimo metodo teisėtumu

234 Pateikdamos atitinkamus apeliacinių skundų pagrindus, *Dansk Rørindustri* (pirmas apeliacinio skundo pagrindas), *Henss/Isoplus* grupė (pirmas ir trečias apeliacinio skundo pagrindai), *Ke-Kelit* (pirmas ir antras apeliacinio skundo pagrindai), *LR A/S* (pirmas ir trečias apeliacinio skundo pagrindai), *Brugg* (ketvirtas apeliacinio skundo pagrindas), *LR GmbH* (antras apeliacinio skundo pagrindas) ir *ABB* (trečias apeliacinio skundo pagrindas) kaltina Pirmosios instancijos teismą atmetus jų ieškinių pagrindus, kuriais buvo siekiama įrodyti, kad tam tikri gairėse nustatyto arba ginčijamame sprendime taikyto baudų apskaičiavimo metodo aspektai pažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir tam tikrus bendruosius principus, visų pirma proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, bei teisę į gynybą.

235 *Henss/Isoplus* grupė ir *LR GmbH*, pateikdamos pagrindinius apeliacinių skundų pagrindus, ir *LR A/S*, pateikdama papildomą apeliacinio skundo pagrindą, ginčija gairių teisėtumą motyvuodamos tuo, kad nagrinėjamu atveju taikyto baudų apskaičiavimo metodo neteisėtumas neišvengiamai išplaukia iš pačių gairių.

236 Šių apeliančių pateikto ir Pirmosios instancijos teismo priimto prieštaravimo dėl teisėtumo priimtinumai neginčytini.

237 Kaip buvo nustatyta šio sprendimo 209–214 punktuose, atsižvelgiant į galimą tokių elgesio taisyklių, kokios yra gairės, teisinį poveikį, ir kadangi jose yra visuotinai taikomų nuostatų, kurias Komisija neabejotinai taikė ginčijamame sprendime, konstatuotina, kad tarp ginčijamo sprendimo ir gairių egzistuoja tiesioginis ryšys.

a) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu, ginčijamame sprendime apskaičiuotus baudus pagal gairėse numatytą metodą

238 *Dansk Rørindustri*, *Henss/Isoplus* grupė, *LR A/S*, *LR GmbH* ir *ABB* teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, jog baudų dydžio apskaičiavimo metodas, taikytas ginčijamame sprendime, neprieštaruja Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 daliai.

- 239 *Henss/Isoplus* grupė, *LR A/S* ir *LR GmbH* iš to daro išvadą, kad Komisija neturėjo kompetencijos priimti gairių.
- 240 Pirmiausia primintina, kad, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, nustatant baudų dydį reikia atsižvelgti į pažeidimo trukmę ir visus veiksnius, svarbius įvertinant pažeidimų sunkumo laipsnį (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française* prieš Komisiją 129 punktą).
- 241 Pažeidimų sunkumo laipsnis nustatytinas remiantis daugeliu veiksnių, pavyzdžiui, specifinėmis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir baudų atgrasančiu poveikiu, tačiau privalomo ir baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti bet kuriuo atveju, sąrašo nėra (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 465 punktą).
- 242 Veiksniams, į kuriuos galima atsižvelgti vertinant pažeidimo sunkumo laipsnį, priklauso kiekvienos įmonės elgesys, vaidmuo, kurį kiekviena iš jų vaidino derinant veiksmus, pelnas, kurį šios įmonės gavo iš šių veiksmų, įmonių dydis ir atitinkamų prekių vertė, taip pat pavojus, kurį tokie pažeidimai kelia Bendrijos tikslams (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française* prieš Komisiją 129 punktą).
- 243 Iš to, viena vertus, išplaukia, kad, siekiant nustatyti baudą, yra leidžiama atsižvelgti į įmonės bendrą apyvartą, kuri, nors ir apytiksliai ir nepakankamai, rodo įmonės dydį ir jos ekonominę galią, ir į prekių, esančių pažeidimo objektu, apyvartos dalį,

rodančią pažeidimo mastą. Kita vertus, darytina išvada, kad nė vienam iš šių dydžių negalima teikti per daug reikšmės kitų vertinimo kriterijų atžvilgiu, jog tinkamo baudos dydžio nustatymas nesiremtų paprastu apskaičiavimu nuo bendros apyvartos. Tai visų pirma galioja tuomet, jei atitinkamos prekės sudaro tik nedidelę dalį šios apyvartos (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française prieš Komisiją* 121 punktą ir 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 111 punktą).

- 244 Antra, primintina, kad, nagrinėjant apeliacinį skundą, Teisingumo Teismo vykdoma kontrole, viena vertus, siekiama patikrinti, kiek Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius pažeidimo sunkumo laipsniui pagal Sutarties 85 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį nustatyti, o antra vertus, įvertinti, ar Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu pakankamai nuodugniai išnagrinėjo ieškovės argumentus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 128 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *British Sugar prieš Komisiją*, C-359/01 P, Rink. p. I-4933, 47 punktą).

- 245 Tačiau kalbant apie tariamą baudos neproporcingumą pažymėtina, kad Teisingumo Teismas, apeliacinio skundo stadijoje priimdamas sprendimą dėl teisės klausimų, dėl teisingumo priežasčių negali pakeisti Pirmosios instancijos teismo, kuris, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, priima sprendimą dėl įmonei už Bendrijos teisės pažeidimą paskirtos baudos dydžio, vertinimo savuoju (žr., *inter alia*, minėtų sprendimų *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 129 punktą ir *British Sugar prieš Komisiją* 48 punktą).

- 246 Tai reiškia, kad apeliacinio skundo pagrindas paskelbtinas nepriimtiniu, jeigu juo siekiama, kad baudos būtų bendrai išnagrinėtos iš naujo (žr. minėtų sprendimų *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 129 punktą ir *British Sugar prieš Komisiją* 49 punktą).
- 247 *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupė, LR A/S, LR GmbH* ir *ABB* tvirtina, kad nagrinėjamu atveju taikytas apskaičiavimo metodas pažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas, nes pagal jį atspirties tašku laikomos gairėse apibrėžtos pagrindinės sumos, nustatomos nesivadovaujant atitinkama apyvarta.
- 248 Jų nuomone, tai yra mechaninis apskaičiavimo metodas, pagal kurį neatsižvelgiama arba bent nepakankamai atsižvelgiama į atitinkamą apyvartą ir būtinybę individualiai pritaikyti baudas kiekvienai suinteresuotajai įmonei.
- 249 Tuo remdamosi *Henss/Isoplus grupė, LR A/S* ir *LR GmbH* teigia, kad, patvirtindama tokį apskaičiavimo metodą gairėse, Komisija viršijo savo diskrecijos ribas, nustatytas Reglamente Nr. 17, ir todėl šios gairės yra neteisėtos nesant šios institucijos kompetencijos.
- 250 Tačiau iš nuodugnios gairių analizės, *inter alia*, atliktos skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 223–232 punktuose, išplaukia, kad, ir tai nustato gairių 1 punkto pirmoji pastraipa, apskaičiuojant baudos dydį pagrindinė suma nustatoma įvertinus pažeidimo sunkumą ir trukmę, kurie yra vieninteliai kriterijai, numatyti

Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje, ir kartu laikantis šioje nuostatoje įtvirtinto sankcijų teisinio pagrindo.

- 251 Kaip visų pirma matyti iš šio skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 225–230 punktų, Pirmosios instancijos teismas šią išvadą pagrindė tokių gairių įvertinimu:

„225 Gairėse numatyta, kad Komisija, apskaičiuodama baudos dydį, atspirties tašku laiko pagal pažeidimo sunkumą apskaičiuotą sumą <...> Vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos geografinės rinkos dydį. (1 punkto A dalies pirmoji pastraipa). Pažeidimai skirstomi į tris grupes: „lengvi pažeidimai“, už kuriuos numatoma nuo 1000 iki 1 mln. ekiu bauda, „sunkūs pažeidimai“, baudžiami nuo 1 mln. iki 20 mln. ekiu bauda, ir „labai sunkūs pažeidimai“, už kuriuos numatoma daugiau nei 20 mln. ekiu bauda (1 punkto A dalies antroji pastraipa, 1–3 įtraukos). Kiekvienoje kategorijoje, ypač „sunkių“ ir „labai sunkių“ pažeidimų atveju, skirtinos baudos skalė leidžia įmonėms skirti skirtingas baudas pagal jų padaryto pažeidimo pobūdį (1 punkto A dalies trečioji pastraipa). Taip pat reikia atsižvelgti į pažeidimą padariusio subjekto faktinį ekonominį pajėgumą padaryti pastebimos žalos kitiems ūkio subjektams, visų pirma vartotojams, bei nustatyti tokio dydžio baudą, kuris turėtų pakankamą atgrasantį efektą (1 punkto A dalies ketvirtoji pastraipa).

- 226 Be to, galima atkreipti dėmesį į faktą, kad didelės įmonės paprastai turi teisinių ir ekonominių žinių ir išteklių, leidžiančių joms lengviau pastebėti,

kad jų veiksmai sudaro pažeidimą, ir suvokti iš to kylančias pasekmes pagal konkurencijos teisę (1 punkto A dalies penktoji pastraipa).

- 227 Kai kuriais atvejais gali prireikti koreguoti baudas, numatytas kiekvienai iš trijų kategorijų, siekiant atsižvelgti į specifinį kiekvienos įmonės dydį ir jos pažeidimo poveikį konkurencijai, visų pirma tuomet, kai to paties tipo pažeidimus padaro labai skirtingo dydžio įmonės, ir taip bendrą atspirties tašką pritaikyti prie kiekvienos įmonės specifikos <...> (1 punkto A dalies šeštoji pastraipa).
- 228 Remiantis gairėmis, reikia skirti trumpos trukmės pažeidimus (paprastai trunkančius trumpiau nei vienerius metus), kurių atveju pagal pažeidimo sunkumą apskaičiuota bauda nedidintina, vidutinės trukmės pažeidimus (paprastai trunkančius nuo vienerių iki penkerių metų), kurių atveju bauda gali būti didinama iki 50 %, ir ilgos trukmės pažeidimus (paprastai trunkančius ilgiau nei penkerius metus), kurių atveju ši suma už kiekvienus pažeidimo metus gali būti didinama iki 10 % (1 punkto B dalies pirmoji pastraipa, 1–3 įtraukos).
- 229 Gairėse taip pat pateikiamas sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių, dėl kurių pagrindinis baudos dydis gali būti didinamas arba mažinamas, pavyzdinis sąrašas ir nurodomas <...> pranešimas dėl (bendradarbiavimo).

230 Pridedama bendra pastaba, kad galutinis baudos dydis, apskaičiuotas pagal šį metodą (procentiškai padidinus arba sumažinus pagrindinę baudą), bet kuriuo atveju negali viršyti 10 % įmonių pasaulinės apyvartos, kaip nustatyta Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje (5 punkto a papunktis). Kaip nurodoma gairėse, atsižvelgiant į aplinkybes ir atlikus anksčiau minėtus skaičiavimus, siekiant atitinkamai pakoreguoti baudas, turėtų būti atkreiptas dėmesys, pavyzdžiui, į tokius objektyvius veiksnius: į specifinį ekonominį kontekstą, bet kokią ekonominę ar finansinę pažeidėjų gautą naudą, specifinius atitinkamų įmonių požymius bei jų pajėgumą sumokėti baudas, atsižvelgiant į specifinį socialinį kontekstą (5 punkto b papunktis).“

252 Tuo remdamasis Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisinės klaidos, galėjo priėti prie išvados, kad Komisija, savo gairėse paskelbdama, kokį metodą ji ketina taikyti baudoms pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį apskaičiuoti, neperžengė šia nuostata nubrėžtų teisinių ribų ir teisės aktų leidėjo jai suteiktos diskrecijos, kaip jis nustatė skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 432 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 277 punkte.

253 Taigi šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas teisingai atmetė dėl gairių pateiktus ir su Komisijos kompetencijos trūkumu jas priimti susijusius prieštaravimus dėl teisėtumo.

254 Šios išvados negali paneigti pirmas apeliančių argumentas, kad Komisija, nustatydamą gairėse baudų apskaičiavimo metodą, neparemtą suinteresuotųjų įmonių apyvarta, nukrypo nuo teismo praktikoje pateikiamo Reglamento Nr. 17 15 straipsnio išaiškinimo.

255 Kaip Pirmosios instancijos teismas, *inter alia*, nusprendė skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 442 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 278 punkte, Komisija, apskaičiuodama baudos dydį pagal nagrinėjamo pažeidimo sunkumo laipsnį ir trukmę, neprivalo baudos nustatyti pagal sumas, paremtas konkrečios įmonės apyvarta.

256 Kaip Pirmosios instancijos teismas ypač pabrėžė skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 443 ir 444 punktuose ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 280 ir 281 punktuose, ši išvada akivaizdžiai paremta principais, kurie, remiantis šio sprendimo 240–243 punktuose nurodyta Teisingumo Teismo praktika, išplaukia iš Reglamento Nr. 17 15 straipsnio.

257 Iš šių principų išplaukia, kad, laikantis maksimalios šioje nuostatoje numatytos ir su bendra apyvarta susijusios ribos (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119 punktą), Komisijai, siekiant įvertinti pažeidimo sunkumą apskaičiuojant baudą, leidžiama atsižvelgti į atitinkamos įmonės apyvartą, tačiau šiai apyvartai negalima skirti pernelyg didelės reikšmės, palyginti su kitais vertinimo kriterijais.

258 Šiuo klausimu svarbu pridurti, kaip teisingai pažymėjo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 447 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 283 punkte, kad net jei gairės nenumato, jog baudos apskaičiuojamos pagal bendrą konkrečios įmonės apyvartą arba apyvartą atitinkamoje rinkoje, jos neužkerta kelio į šiuos rodiklius atsižvelgti įvertinant baudos dydį, kad būtų laikomasi bendrų Bendrijos teisės principų ir jei to reikalauja aplinkybės.

259 Šiame kontekste Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 284 ir 285 punktuose, *inter alia*, nusprendė:

„284 Taikant gaires, konkrečios įmonės apyvarta gali būti svarbi, jei reikia atsižvelgti į faktinį ekonominį pažeidėjų pajėgumą padaryti pastebimos žalos kitiems ūkio subjektams ir reikalavimą užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį arba jei reikia atsižvelgti į tai, kad didelės įmonės dažniausiai disponuoja pakankamais teisinių ir ekonominių žinių resursais, kurie padeda joms lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje ir suvokti iš to kylančias konkurencijos teisėje nusakomas pasekmes (žr. šio sprendimo 226 punktą). Suinteresuotųjų įmonių apyvarta gali būti svarbi įvertinant kiekvienos įmonės pažeidimo specifinę svarbą ir tikrąją įtaką konkurencijai ypač tuomet, kai skiriasi to paties tipo pažeidimus darančių įmonių dydis (žr. šio sprendimo 227 punktą). Be to, įmonės apyvarta gali būti atspirties tašku nustatant galimai gautą ekonominę arba finansinę naudą arba kitus ypatingus pažeidimo subjektų požymius, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama pagal aplinkybes (žr. šio sprendimo 230 punktą).

285 Be to, remiantis gairėmis, vienodos bausmės už tokį patį elgesį principas tam tikrais atvejais gali lemti, kad atitinkamoms įmonėms bus skirtos skirtingos baudos, ir ši diferenciacija nepriklausys nuo konkrečių aritmetinių skaičiavimų (1 punkto A dalies septintoji pastraipa).“

260 Atvirkščiai, apskaičiavimo metodas, kuriam gairėse teikiama pirmenybė, nes jis numato, kad vertinant pažeidimo sunkumą baudos nustatymo metu būtina

atsižvelgti į daugelį kriterijų, tarp jų ir į dėl pažeidimo gautą naudą arba būtinybę užtikrinti atgrasantį baudų poveikį, veikiau atrodo atitinkąs Reglamente Nr. 17 įtvirtintus principus, kaip juos išaiškino Teisingumo Teismas, *inter alia*, minėtame sprendime *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, o ne apeliančių nurodytą tariamą ankstesnę Komisijos praktiką, kurioje pirminį ir sąlygiškai mechaninį vaidmenį vaidino įmonės atitinkama apyvarta.

261 Taigi apeliančės negali tvirtinti, kad gairių baudų apskaičiavimo metodas tiek, kiek jis numato, jog atspirties tašku laikomos bazinės sumos, nustatytos nesiremiant atitinkama apyvarta, prieštarauja Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 daliai, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas.

262 Kaip savo išvados 73 punkte pastebėjo generalinis advokatas, iš paties ginčijamo sprendimo matyti, kad gairių metodas leidžia atsižvelgti į apyvartą, nes Komisija šiame sprendime suskirstė apeliančes į keturias grupes pagal jų dydį ir atitinkamai iš esmės diferencijavo pagrindinį baudos dydį.

263 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 295–297 punktuose pažymėjo:

„295 Komisija, siekdama atsižvelgti į skirtingą pažeidime dalyvavusių įmonių dydį, suskirstė jas pagal svarbą Bendrijos rinkoje į keturias kategorijas ir atliko

korekcijas, kad atsižvelgtų į būtinybę užtikrinti veiksmingą atgrasantį poveikį (sprendimo (motyvų) 166 (punkto) antroji–ketvirtoji pastraipos). Iš sprendimo (motyvų) 168–183 (punktų) išplaukia, kad kiekvienai kategorijai pagal dydį buvo parinkti konkretūs 20 milijonų, 10 milijonų, 5 milijonų ir 1 milijono ekiu baudų apskaičiavimo atspirties taškai.

296 Komisija, atsakydama į Pirmosios instancijos teismo klausimą dėl atspirties taškų parinkimo kiekvienai šių kategorijų, paaiškino, kad šios sumos atspindėjo kiekvienos įmonės svarbą centralizuoto šildymo sektoriuje, atsižvelgiant į jų dydį ir svorį *ABB* atžvilgiu ir kartelyje. Komisija atsižvelgė ne tik į įmonių apyvartą nagrinėjamoje rinkoje, bet ir santykinę reikšmę, kurią kartelio nariai, kaip matyti iš pranešimo apie kaltinimus 60 priede pateiktų kartelio sutartų kvotų ir pranešimo apie kaltinimus 169–171 prieduose pateiktų 1995 m. planuojamų ir pasiektų rodiklių, teikė vieni kitiems.

297 Be to, *ABB* atveju Komisija, siekdama atsižvelgti į jos kaip vieno didžiausių pramonės koncernų Europoje vaidmenį, baudos apskaičiavimo atspirties tašką padidino iki 50 milijonų ekiu (sprendimo (motyvų) 168 (punktas)).“

264 Konstatuotina, kad nors gairės numato preliminarų pagrindinį 20 milijonų eurų viršijantį baudos dydį už labai sunkius pažeidimus, kurie ir yra nagrinėjami šiuo

atveju, ši suma ginčijamame sprendime, kaip matyti iš Pirmosios instancijos teismo aprašytų Komisijos veiksmų, buvo iš esmės atitinkamai pakoreguota kiekvienos įmonės atveju, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 263 punkte.

265 Ginčijamame sprendime *LR A/S*, antros kategorijos įmonės, atveju atspirties tašku buvo pasirinkta 10 milijonų eurų suma, *Dansk Rørindustri*, *Henss/Isoplus* grupės *LR GmbH*, trečios kategorijos įmonių, atveju – 5 milijonų eurų suma ir 1 milijono eurų suma *Brugg*, ketvirtos kategorijos įmonės, atveju. *ABB* atveju buvo nustatytas specialus 50 milijonų eurų atspirties taškas.

266 Iš Pirmosios instancijos teismo atliktos gairių turinio analizės, pateiktos šio sprendimo 251 punkte, matyti, kad, priešingai nei teigia apeliančės, šiuo atveju nekalbama apie aritmetinį apskaičiavimo metodą, neleidžiantį individualiai pritaikyti baudų kiekvienai suinteresuotajai įmonei, atsižvelgiant į santykinį jos dalyvavimo pažeidime sunkumą.

267 Kaip savo išvados 75 punkte pažymėjo generalinis advokatas, ši analizė veikiau parodo, kad gairėse yra įvairių lankstumo elementų, leidžiančių Komisijai įgyvendinti savo diskrecinius įgaliojimus laikantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio nuostatų, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas, kurio praktika šiuo klausimu nurodyta šio sprendimo 240–243 punktuose.

- 268 Kaip konstatuota šio sprendimo 264 punkte, ginčijamame sprendime taikytas gairių metodas, visų pirma pagrindinio baudos dydžio atžvilgiu, taip pat apima esminį baudų pritaikymą, atsižvelgiant į kiekvieno ūkio subjekto ypatumus.
- 269 Tiek, kiek apeliacinių skundų pagrindai suprastini kaip kritika, kad Pirmosios instancijos teismas nepanaikino ginčijamo sprendimo dėl to, jog nebuvo pakankamai atsižvelgta į atitinkamą apyvartą, jie yra atmestini.
- 270 Kadangi pagal Teisingumo Teismo praktiką apyvarta yra tik vienas veiksnys, į kuriuos Komisijai leidžiama atsižvelgti apskaičiuojant baudas, kaip pažymėta šio sprendimo 243 punkte, ir kadangi neginčytina, kad ginčijamame sprendime į šią apyvartą buvo atsižvelgta, konstatuotina, jog skundžiamuosiuose sprendimuose nėra teisės klaidų šiuo klausimu.
- 271 Tiek, kiek apeliacinių skundų pagrindais apeliančės bando apkaltinti Pirmosios instancijos teismą padarius tam tikrų klaidų, susijusių su faktinių aplinkybių nustatymu ar vertinimu, pakanka pažymėti, kad nebuvo įrodytas joks faktinių aplinkybių iškraipymas, o iš bylos medžiagos nekyla jokių materialinių Pirmosios instancijos teismo konstatavimo netikslumų.
- 272 Be to, *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupė, *LR A/S* ir *LR GmbH* tvirtina: kadangi pagrindiniai baudų dydžiai buvo nustatyti ne remiantis kiekvienos įmonės atitinkama apyvarta, o absoliučiomis sumomis, kurios mažų ir vidutinių įmonių

atveju buvo itin didelės, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta 10 % bendros apyvartos riba tokio dydžio įmonių atveju buvo peržengta dar pradinėje apskaičiavimo stadijoje, todėl tokiomis aplinkybėmis galutinis baudos dydis iš tikrųjų buvo apskaičiuojamas aritmetiškai, remiantis vien bendra apyvarta.

273 Dėl to tokiu atveju pritaikymai, remiantis pažeidimo trukme arba dėl galimų sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių, kadangi jie buvo atliekami operuojant 10 % bendros apyvartos ribą viršijančiomis sumomis, negalėjo turėti įtakos galutinių baudų dydžiui ir todėl į juos nebuvo galima atsižvelgti visiškai arba tai buvo įmanoma tik abstrakčiai ir teoriškai.

274 Tačiau Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis reikalauja, kad į šiuos kriterijus iš tikrųjų būtų atsižvelgta apskaičiavimo metu ir jie turėtų konkrečios įtakos galutiniam baudos dydžiui.

275 Galiausiai tuo remdamosi *Henss/Isoplus* grupė, *LR A/S* ir *LR GmbH* teigia, kad įtvirtinusi gairėse tokį apskaičiavimo metodą Komisija peržengė savo Reglamentu Nr. 17 pagrįstų diskrecinių įgaliojimų ribas, todėl gairės yra neteisėtos dėl šios institucijos kompetencijos trūkumo.

- 276 Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad Pirmosios instancijos teismo samprotavimuose, *inter alia*, skundžiamo sprendimo LR AF 1998 prieš Komisiją 287–290 punktuose, lėmusiuose šių argumentų atmetimą, nėra teisės klaidų.
- 277 Iš esmės Pirmosios instancijos teismas tinkamai pažymėjo, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas maksimalus baudos dydis turi būti suprantamas taip, kad galutinės įmonei paskirtos baudos dydis negali viršyti šios ribos ir kad gairės, kaip matyti iš jų 5 punkto a papunkčio, taip pat numato tokį reglamentavimą.
- 278 Kaip teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis nedraudžia Komisijai apskaičiuojant baudą remtis tarpine suma, viršijančia šią ribą. Ši nuostata taip pat nedraudžia atlikti tarpinių skaičiavimų, turinčių atspindėti pažeidimo trukmę ir sunkumą, vadovaujantis maksimalią ribą viršijančiomis sumomis.
- 279 Jei paaiškėtų, kad galutinis baudos dydis turi būti sumažintas ta dalimi, kuria jis viršija minėtą ribą, aplinkybė, kad kai kurie veiksniai, pavyzdžiui, pažeidimo sunkumas ir jo trukmė, veiksmingai neatsispindi paskirtoje baudoje, yra paprasčiausia šios maksimalios galutinio baudos dydžio ribos taikymo pasekmė.
- 280 Kaip teigė Komisija, šia maksimalia riba siekiama užkirsti kelią baudoms, kurių, kaip manoma, įmonės, atsižvelgiant į jų dydį, kad ir apytikriai bei negalutinai nustatytą

pagal jų bendrą apyvartą, greičiausiai negalės sumokėti (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119 ir 121 punktus).

281 Taigi tai yra vienodai visoms įmonėms taikoma riba, priklausanti nuo konkrečios įmonės dydžio, turinti užkirsti kelią pernelyg didelėms ir neproporcingoms baudoms.

282 Dėl to šia maksimalia riba siekiama kitokio ir nepriklausomo tikslo, nei taikant pažeidimo sunkumo ir trukmės kriterijus.

283 Vienintelė įmanoma jos pasekmė – kad remiantis šiais kriterijais apskaičiuotas baudos dydis būtų sumažintas iki leistino maksimalaus lygio. Maksimalios ribos taikymas lemia, kad suinteresuotoji įmonė nemokėtų baudos, kurią iš esmės priklausytų mokėti remiantis šių kriterijų pagrindu atliktu vertinimu.

284 Tai juo labiau pasakytina apie atvejus, kai, kaip nagrinėjamoje byloje yra *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupės, *LR A/S* ir *LR GmbH* atveju, atitinkami pritaikymai dar labiau padidintų baudą.

- 285 Konstatuotina, kad šių apeliančių atveju Komisija nenustatė jokių lengvinančių aplinkybių ir kad, atsižvelgiant į Komisijos nustatytus veiksnius, t. y. pažeidimo trukmę ir tam tikras sunkinančias aplinkybes, pagrindinę sumą buvo galima pakoreguoti tik ją didinant.
- 286 Tai reiškia, kad maksimalios ribos taikymas lėmė, jog šių apeliančių atveju bauda nebuvo padidinta, nors iš esmės tai turėjo būti padaryta, atsižvelgiant į sunkinančius veiksnius.
- 287 Taigi, priešingai nei teigė *Dansk Rørindustri* ir *LR A/S*, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje numatytos maksimalios ribos taikymas nereiškia, kad bauda buvo apskaičiuota remiantis vien įmonių bendra apyvarta.
- 288 Aplinkybė, kad galutinis baudos dydis buvo lygus minėtai maksimaliai ribai, nereiškia, kad jis buvo apskaičiuotas remiantis vien šia riba, o tik tai, kad šis dydis, kuris iš esmės turėjo būti nustatytas atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę, buvo sumažintas iki šios maksimalios ribos.
- 289 Taigi *LR A/S* negali kaltinti Pirmosios instancijos teismo, kad jis prieštaravo pats sau, viena vertus, nuspręsdamas, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką vertinant pažeidimo sunkumą baudos dydžio nustatymo metu negalima remtis vieninteliu veiksniu, o kita vertus, nustatydamas, kad ginčijamame sprendime buvo galima paskirti maksimalaus leistino dydžio baudas.

290 *Henss/Isoplus* grupė, nurodydama gairių 2 punkto penktą įtrauką, teigia, kad jos įvedė naują sunkinančią aplinkybę, susijusią su pelnu, kurį įmonės neteisėtai gavo dėl pažeidimo.

291 Jos teigimu, šios aplinkybės neapima Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis. Be to, egzistuoja pavojus, kad įmonės pelną bus atsižvelgta du kartus, nes juo taip pat vadovaujamosi vertinant pažeidimo sunkumą. Todėl gairės šia dalimi yra neteisėtos dėl Komisijos kompetencijos trūkumo jas priimti.

292 Tačiau, kaip teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 454–456 punktuose, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad pelnas, kurį įmonės gavo iš savo elgesio, yra vienas iš veiksmų, galinčių turėti reikšmės vertinant pažeidimo sunkumą, o vadovavimasis juo turi užtikrinti atgrasantį baudos poveikį. (žr. minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 129 punktą).

293 Taigi tai yra veiksnys, į kurį akivaizdžiai galima atsižvelgti remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi, neatsižvelgiant į tai, kad jis buvo aiškiai paminėtas gairėse.

294 Gairės numato, kad kaip į sunkinančią aplinkybę reikia atsižvelgti į būtinybę padidinti baudą, siekiant viršyti neteisėtai gautą pelną, jeigu šias sumas galima

objektyviai nustatyti. Tai reiškia, kad, kaip teigė Komisija, šia sunkinančia aplinkybe siekiama padidinti pagrindinį baudos dydį, jei objektyvus tokio neteisėtai gauto pelno vertinimas leidžia nustatyti, jog pagrindinio baudos dydžio nepakanka pelnui, kurį įmonė gavo dėl pažeidimo, kompensuoti.

295 Tokiomis aplinkybėmis gairėse neslypi joks pavojus, kad į pelną bus atsižvelgta du kartus.

296 Iš to išplaukia, kad nagrinėti apeliacinių skundų pagrindai atmestini.

b) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu, ginčijamame sprendime apskaičiavus baudos dydį remiantis gairėse numatytu metodu

297 *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus grupė, Ke-Kelit, LR A/S, Brugg ir LR GmbH* kaltina Pirmosios instancijos teismą atmetus jų ieškinio pagrindus, susijusius su proporcingumo ir atitinkamais atvejais – vienodo požiūrio principų pažeidimu, ginčijamame sprendime apskaičiavus baudos dydį remiantis gairėse numatytu metodu.

298 Šios apeliančės iš esmės teigia, kad pagal gairėse numatytą metodą pagrindinės sumos nustatomos ne remiantis atitinkama apyvarta, o kaip bendros sumos, kurios

jų dydžio, t. y. mažų ir vidutinių, įmonių atveju, ginčijamame sprendime priskirtų antros ir trečios kategorijos įmonėms, buvo itin didelės.

299 Dėl to Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta 10 % bendros apyvartos riba tokio dydžio įmonių atveju buvo labai viršyta dar pradinėje apskaičiavimo stadijoje, tad, neatsižvelgiant į galimą sumažinimą pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo, iš tikrųjų joms buvo paskirtos maksimalios ribos lygi siekiančios baudos, atitinkančios maksimaliai leistinos baudos dydį.

300 Toks suinteresuotoms apeliantėms paskirtų baudų dydis reiškia nevienodą požiūrį ir proporcingumo principo pažeidimą, kuris ypač akivaizdus, jei šis dydis būtų palygintas su bauda, kuri buvo paskirta *ABB*, vienintelei šiluminės įrangos sektoriuje veikiančiai tarptautinei įmonei ir neginčijamai kartelio vadovei, mat jai paskirta bauda iki jos sumažinimo pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo sudaro tik nedidelę bendros *ABB* apyvartos dalį, t. y. 0,36 %.

301 Visų pirma kaip nepriimtinas atmestinas *LR A/S* pateiktas apeliacinio skundo pagrindas, kuriuo siekiama įrodyti, kad buvo pažeisti proporcingumo ir vienodo

požiūrio principai, nes jai buvo paskirta maksimalaus dydžio bauda, nepaisant tokių lengvinančių aplinkybių:

- ji nebuvo kartelio vadovė,

- jai darė didelį spaudimą *ABB*, daug galingesnė už ją įmonė. Be to, *LR A/S* inkriminuojamas pažeidimas buvo daug lengvesnis nei *ABB* inkriminuojamas pažeidimas,

- *LR A/S* nesispecializuoja vienintelio produkto gamyboje, nes tik 36,8% savo apyvartos pasiekia atitinkamoje produkto rinkoje.

- iš pradžių kartelis apsiribojo Danija, o Bendrijos masto karteliu jis buvo tik sąlygiškai trumpą laikotarpį,

- nėra pelno, kurį *LR A/S* tariamai gavo dėl pažeidimo, įrodymų,

- egzistuoja daug kitų lengvinančių aplinkybių.

302 Taip suformuluotu apeliacinio skundo pagrindu siekiama, kad būtų iš naujo bendrai įvertinta LR A/S paskirta bauda, todėl šia dalimi, remiantis šio sprendimo 245 ir 246 punktuose nurodyta teismo praktika, apeliacijos stadijoje jis nepriimtinas.

303 Taip pat primintina, kad, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 244 punkte, nagrinėjant apeliacinį skundą Teisingumo Teismo vykdoma kontrolė, viena vertus, siekiama patikrinti, kiek Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius pažeidimo sunkumo laipsniui pagal Sutarties 85 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį nustatyti, o antra vertus, įvertinti, ar Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu pakankamai nuodugniai išnagrinėjo ieškovo argumentus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo.

304 Skundžiamo sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* 198–210 punktuose, skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 292–301 punktuose ir skundžiamo sprendimo *Löfgtör Rör prieš Komisiją* 299–305 punktuose Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, kurią būtų galima skusti apeliacijos stadijoje, konstatavo, kad, visų pirma atsižvelgiant į *ABB* paskirtos baudos dydį, antros ir trečios kategorijos apeliantėms paskirtų baudų dydžiai neparodo nevienodo požiūrio.

305 Šią išvadą Pirmosios instancijos teismas padarė remdamasis detaliu baudų apskaičiavimo metodo, taikyto ginčijamame sprendime, nagrinėjimu.

306 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas paaiškino, kad baudos buvo nustatytos pagal pagrindines sumas, kurios savo ruožtu nustatytos remiantis preliminaria

20 milijonų eurų suma, kuri gairėse numatoma už labai sunkius pažeidimus ir kuri kiekvienos atskiros įmonės atveju buvo pakoreguota visų pirma atsižvelgiant į jos dydį ir santykinį dalyvavimo pažeidime sunkumą.

307 Todėl *Dansk Rørindustri, LR A/S* ir *LR GmbH* atveju buvo nustatyta 5 milijonų eurų pagrindinė suma. Pirmosios instancijos teismas taip pat pažymėjo, kad *ABB* atveju, siekiant atsižvelgti į jos kaip vieno didžiausių atitinkamo sektoriaus pramonės koncernų Europoje vaidmenį, pagrindinė suma buvo padidinta iki 50 milijonų eurų.

308 Be to, Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad *ABB* atveju nustatytą pagrindinę sumą padidinus dėl pažeidimo trukmės, ji buvo dar kartą padidinta 50% dėl sunkinančių aplinkybių, taip pat ir dėl jos pirmaujančio vaidmens kartelyje.

309 Taigi atrodo, kad *Dansk Rørindustri, LR A/S* ir *LR GmbH* dėl ne tokio svarbaus šių įmonių vaidmens kartelyje buvo taikomi daug mažesni procentiniai koeficientai, kaip, *inter alia*, išplaukia iš skundžiamo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 306 punkto.

310 Remdamasis tuo, skundžiamo sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* 210 punkte, skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 298 punkte ir

skundžiamo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 304 punkte Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, konstatavo, kad dėl visų svarbių veiksnių, į kuriuos buvo atsižvelgta, skirtumas tarp *Dansk Rørindustri, LR A/S* ir *LR GmbH* bei *ABB* parinktų atspirties taškų yra objektyviai pagrįstas.

311 Šios išvados teisingumą taip pat patvirtina įvairiapusiai samprotavimai, kurie pateikiami ginčijamame sprendime dėl pažeidimo trukmės ir sunkinančių aplinkybių ir kurie labai skiriasi pagal atskiros įmonės dalyvavimo nagrinėjamame pažeidime laipsnį.

312 Iš šio sprendimo 240–243 punktuose nurodytų principų išplaukia, kad, kaip teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas, *inter alia*, skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 442 punkte ir skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 278 punkte, Komisija, nustatydamą baudos dydį pagal nagrinėjamo pažeidimo sunkumo laipsnį ir trukmę, tuo atveju, kai skiriama bauda kelioms tą patį pažeidimą padariusioms įmonėms, neprivalo užtikrinti, kad galutinės šioms įmonėms skirtos baudos atspindėtų visus su jų bendra apyvarta arba apyvarta atitinkamoje produkto rinkoje susijusius skirtumus.

313 Taigi Pirmosios instancijos teismas teisingai atmetė *Henss/Isoplus* grupės prieštaravimą dėl teisėtumo tiek, kiek jis buvo grindžiamas gairių neteisėtumu dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo, nes gairėse nustatytas apskaičiavimo metodas neparemtas atitinkamų įmonių apyvarta.

- 314 Todėl *Henss/Isoplus* grupės šiuo klausimu pateiktam apeliacinio skundo pagrindui negalima pritarti.
- 315 Iš šio sprendimo 240–243 punktuose nurodytų principų Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai padarė išvadą, kad Komisijos negalima kaltinti nustačius tokį atspirties tašką, kuris nulėmė, jog procentais nuo bendros apyvartos išreikšta galutinė bauda buvo didesnė už *ABB* paskirtą baudą.
- 316 Be to, skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 303 ir 304 punktuose Pirmosios instancijos teismas iš esmės dėl šio sprendimo 306–310 punktuose išdėstytų priežasčių atmetė argumentą, kad Komisija nepakankamai atsižvelgė į *LR A/S* atitinkamą apyvartą ir todėl jai buvo skirta diskriminacinė bauda, palyginti su trečios kategorijos įmonėmis.
- 317 Taigi priimtina *LR A/S* apeliacinio skundo pagrindo daliai negali būti pritarta.
- 318 Šios apeliančios pateiktas apeliacinio skundo pagrindas dėl tariamos diskriminacijos, palyginti su ketvirtos kategorijos įmonėmis, nagrinėjant šį apeliacinį skundą nepriimtinas, nes šios bendrovės Pirmosios instancijos teismui pateiktame ieškinyje toks pagrindas nebuvo nurodytas.

319 Dėl šio sprendimo 306–310 punktuose išdėstytų priešasčių Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, taip pat nusprendė, kad paskirtos baudos nėra neproporcingos.

320 Kadangi vertindamas baudų dydžio proporcingumą Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius pažeidimo sunkumo laipsniui pagal Sutarties 85 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį nustatyti, ir antra vertus, nebuvo įrodyta, kad Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu nepakankamai nuodugnai išnagrino ieškovių argumentus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo, apeliančių argumentai, kad į vieną ar kitą veiksnių Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė nepakankamai, apeliacijos stadijoje nepriimtini.

321 *Dansk Rørindustri* ir *LR GmbH* kaltina Pirmosios instancijos teismą nepanaikinus ginčijamo sprendimo dėl to, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytos maksimalios ribos taikymas galutiniam baudos dydžiui lėmė, jog tam tikrų įmonių, tarp jų ir šių apeliančių, atveju pagrindinių sumų koregavimas, kuris absoliučiu ar santykinu požiūriu šioms įmonėms būtų naudingas, neturėjo įtakos galutinės baudos dydžiui, nes buvo koreguojama tik maksimalią ribą viršijanti suma, o kitų tame pačiame kartelyje dalyvavusių įmonių atveju šį koregavimą iš tikrųjų atspindėjo galutiniai joms skirtų baudų dydžiai. Jų teigimu, toks rezultatas prieštarauja vienodo požiūrio principui.

322 Šiuo atžvilgiu *LR GmbH* kritikuoja aplinkybę, kad, palyginti su kitomis įmonėmis, pavyzdžiui, *ABB*, galutinis jai skirtos baudos dydis sąlygiškai neatspindėjo trumpos jai inkriminuojamo pažeidimo trukmės, nors taip buvo kitų įmonių, pavyzdžiui,

Brugg ir *KE KELIT*, atveju ir todėl galutinės joms skirtos baudos neturėjo būti sumažintos iki Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytos maksimalios ribos. *Dansk Rørindustri* visų pirma kaltina Pirmosios instancijos teismą, kad galutinis jai skirtos baudos dydis neatspindėjo pažeidimo trukmės sumažinimo.

323 Tačiau, kaip matyti iš šio sprendimo 278–283 punktų, toks rezultatas negali būti kritikuojamas dėl vienodo požiūrio principo, nes ši išvada yra paprasčiausia minėtos maksimalios ribos taikymo galutiniam baudos dydžiui pasekmė, mat paaiškėjo, kad šių apeliančių atveju ši maksimali riba buvo viršyta.

324 Toliau reiktų išnagrinėti tris specifinius kaltinimus dėl lygybės ir proporcingumo principų pažeidimo.

325 Pirmiausia, pirmu savo apeliacinio skundo pagrindu *LR A/S* kaltina Pirmosios instancijos teismą, skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 308 punkte atmetus jos argumentą, kad bauda neproporcinga, nes Komisija neatsižvelgė į šios apeliančės pajėgumą sumokėti baudą ir nustatė tokią didelę baudą, kad kilo grėsmė jos išlikimui.

326 Šiam apeliacinio skundo pagrindui negalima pritarti.

327 Iš tikrųjų Pirmosios instancijos teismas minėtame punkte teisingai nusprendė, kad Komisija nėra įpareigota apskaičiuojant baudą atsižvelgti į sunkią konkrečios įmonės finansinę padėtį, nes tokios pareigos pripažinimas reikštų, jog prasčiausiai prie rinkos sąlygų prisitaikusiai įmonei būtų suteikiamas nepagrįstas pranašumas konkurencinėje kovoje (šiuo klausimu žr. 1983 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *IAZ prieš Komisiją*, 96/82 iki 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369, 54 ir 55 punktus).

328 Be to, antru savo apeliacinio skundo pagrindu *Ke-Kelit* kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *Ke-Kelit prieš Komisiją* 167, 169 ir 170 punktuose nusprendus, kad Komisijos negalima kritikuoti dėl inkriminuojamo pažeidimo trukmės, t. y. 15 mėnesių, 10 % padidinus jai skirtą baudą, nors jei pažeidimas būtų trukęs 12 mėnesių, bauda nebūtų padidinta.

329 Jos manymu, kadangi šiuo atveju kalbama apie vidutinės trukmės pažeidimą gairių 1 punkto B dalies pirmosios pastraipos antros įtraukos prasme, t. y. apie nuo vienerių iki penkerių metų trukusį pažeidimą, už kurį bauda gali būti padidinta daugiausiai iki 50 %, baudos padidinimas už tris mėnesius, viršijančius vienerių metų laikotarpį, už kurį joks padidinimas nenumatytas, kaip išplaukia iš gairių 1 punkto B dalies pirmosios pastraipos pirmos įtraukos, turėjo būti apskaičiuojamas pagal linijinį metodą kiekvienam viršijimo mėnesiui. Taigi už mėnesį bauda būtų buvusi padidinta 1,042 %, t. y. 50 % padalijus iš 48 mėnesių, o už tris viršijimo mėnesius – 3,126 %.

- 330 Ši apeliantė teigia, kad toks linijinis metodas taikytinas pagal vienodo požiūrio principą, pagal kurį skirtumus, egzistuojančius tarp įvairių įmonių dėl skirtingos dalyvavimo kartelyje trukmės, turi atspindėti galutinis baudos dydis.
- 331 Be to, pats Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* 214–216 punktuose yra priėmęs lygiai tokį patį sprendimą – 1 % sumažindamas baudą už kiekvieną mėnesį, kurio atveju, jos nuomone, pažeidimas nebuvo įrodytas.
- 332 Dėl to Pirmosios instancijos teismas pažeidė vienodo požiūrio principą, nes *Ke-Kelit* atžvilgiu nepriėmė tokio paties sprendimo (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Weig prieš Komisiją*, C-280/98 P, Rink. p. I-9757, 63 punktą).
- 333 Šis apeliacinio skundo pagrindas nepagrįstas.
- 334 Skundžiamo sprendimo *Ke-Kelit prieš Komisiją* 167–171 punktuose Pirmosios instancijos teismas iš esmės nusprendė, kad dėl to, jog ginčijamame sprendime Komisija netaikė linijinio metodo, *Ke-Kelit* atveju inkriminuojamo pažeidimo trukmė netapo neproporcinga.
- 335 Kaip išplaukia iš ginčijamo sprendimo 170–178 punktų, kuriais minėto skundžiamo sprendimo 170 punkte remiasi Pirmosios instancijos teismas, Komisija kiekvienos

įmonės atveju atsižvelgė į aplinkybę, kad, pirmiausia, iš pradžių susitarimai buvo neišbaigti ir turėjo tik ribotą poveikį už Danijos rinkos ribų, antra, šių susitarimų vykdymas buvo sustabdytas nuo 1993 m. pabaigos iki 1994 m. pradžios ir, trečia, labiausiai išvystytą formą jie įgijo tik 1994–1995 m. sudarius Europos masto kartelį.

336 Atsižvelgdamas į didelę Komisijos diskreciją nustatant baudos dydį, Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, galėjo prieiti prie išvados, kad dėl pažeidimo trukmės padidinus *Ke-Kelit* skirtą baudą vienodo požiūrio principas nebuvo pažeistas.

337 Kalbant apie *Ke-Kelit* argumentą, susijusį su skundžiamu sprendimu *Dansk Rørindustri prieš Komisiją*, pasakytina, kad iš Teisingumo Teismo praktikos iš tikrųjų išplaukia, jog neribotos jurisdikcijos kompetencija negali nulemti įmonių, dalyvavusių Sutarties 85 straipsnio 1 daliai prieštaraujančiame susitarime, diskriminacijos nustatant baudų dydį, ir kad jei Pirmosios instancijos teismas konkrečios įmonės atžvilgiu ketina nukrypti nuo Komisijos taikyto ir jo nekvestionuoto apskaičiavimo metodo, tai turi būti paaiškinta skundžiamame sprendime (žr., *inter alia*, 2003 m. rugsėjo 18 d. Sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, C-338/00 P, Rink. p. I-9189, 146 punktą).

338 Vis dėlto šis principas netaikytinas nagrinėjamu atveju, nes neginčytina, kad *Ke-Kelit* skirtos baudos dydį nustatė ne Pirmosios instancijos teismas, naudodamasis savo neribota jurisdikcija, o Komisija ginčijamame sprendime.

- 339 Be to, skundžiamo sprendimo *Dansk Rørindustri* prieš Komisiją 55 ir 215 punktų analizė parodo, kad Pirmosios instancijos teismas neketino nukrypti nuo Komisijos taikyto apskaičiavimo metodo, o veikiau norėjo užtikrinti, jog trys veiksniai, į kuriuos Komisija atsižvelgė vertindama pažeidimo trukmę, kaip nurodyta šio sprendimo 335 punkte, atsispindėtų *Dansk Rørindustri* atveju nustatytame pažeidimo laikotarpyje.
- 340 Taip pat nėra įrodyta, kad *Ke-Kelit* situaciją galima palyginti su *Dansk Rørindustri* situacija, nes pirmos įmonės atveju kalbama apie vidutinės trukmės, t. y. nuo vienerių iki penkerių metų trukusį pažeidimą gairių 1 punkto B dalies prasme, o antros įmonės atveju buvo inkriminuojamas ilgos trukmės, t. y. daugiau kaip penkerius metus trukęs, pažeidimas tos pačios nuostatos prasme.
- 341 Galiausiai ketvirtu savo apeliacinio skundo pagrindu *Brugg* kritikuoja skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme* prieš Komisiją 149–157 punktus.
- 342 Jos nuomone, Komisija nustatė iš esmės tinkamą penkių prie vieno santykį kaip konkretų atspirties tašką trečios ir ketvirtos kategorijos įmonėms.
- 343 Vis dėlto, kadangi trečios kategorijos įmonių atveju nustatytas pagrindinis dydis viršijo maksimalią Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje numatytą 10 % ribą, tokio santykio buvo atsisakyta sumažinus šį dydį iki maksimalios ribos.

344 Todėl, apeliančios teisėms, siekiant šioje apskaičiavimo stadijoje atkurti santykį penki prie vieno, taip pat turėjo būti sumažintos ketvirtos kategorijos įmonių atveju nustatytas pagrindinis dydis.

345 Šis apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.

346 Šį argumentą Pirmosios instancijos teismas teisingai atmetė dėl skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 155 punkte išdėstytos priežasties, kad aplinkybė, jog trečios kategorijos įmonių atveju pasirinktas atspirties taškas nulėmė tam tikrą sumų, kurios turėjo būti sumažintos, siekiant laikytis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytos maksimalios 10 % apyvartos ribos, dydį, o baudų nereikėjo mažinti ketvirtos kategorijos įmonių atveju, negali būti laikoma diskriminacija. Iš tikrųjų toks skirtingas požiūris yra tiesioginė Reglamente Nr. 17 nustatytos maksimalios baudų ribos, kurios teisėtumas nebuvo ginčytas ir kuri akivaizdžiai taikoma tik tuomet, kai numatoma bauda viršija 10 % suinteresuotos įmonės apyvartos, taikymo pasekmė, kaip nustatyta šio sprendimo 278–283 punktuose.

347 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad apeliacinių skundų pagrindai dėl proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimo visi atmestini.

c) Dėl *Henss/Isoplus* grupės apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su teisės į gynybą pažeidimu vertinant sunkinančias aplinkybes

348 Pirmo apeliacinio skundo pagrindo trečia dalimi *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teismą padarius teisės klaidą dėl to, kad skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 474–481 punktuose jis atmetė prieštaravimą dėl gairių, ypač jų 2 punkto antros įtraukos, teisėtumo, kurioje numatyta padidinti pagrindinį baudos dydį „esant sunkinančioms aplinkybėms, pavyzdžiui, <...> atsisakius bendradarbiauti arba net bandant trukdyti tyrimo metu“.

349 Apeliantės nuomone, šiuo klausimu gairės pažeidžia teisę į gynybą ir todėl turi būti pripažintos netaikytinomis jos atžvilgiu, nes šios sunkinančios aplinkybės laikomos atsiradusiomis, jei įmonė naudojami savo teisėmis į gynybą, ypač jeigu ji, laikydama teismo praktikos, atsisako pateikti informaciją Reglamento Nr. 17 11 straipsnio prasme, motyvuodama tuo, kad kitaip pateiktų įrodymų prieš save.

350 Šiam kaltinimui negali būti pritarta.

351 Kaip teisingai pažymėjo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 475 punkte, įmonės elgesys per administracinę procedūrą gali būti vienas veiksnys, į kuriuos būtina atsižvelgti nustatant baudos dydį (žr., *inter alia*, 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Finnboard prieš Komisiją*, C-298/98 punktą, Rink. p. I-10157, 56 punktą).

- 352 Kaip išplaukia iš šio skundžiamo sprendimo 478 punkto, gairių 2 punkto antra įtrauka reiškia, kad jei įmonė, ginčijanti Komisijos poziciją, bendradarbiauja tik tiek, kiek reikalauja Reglamentas Nr. 17, dėl šios priežasties jai negali būti skirta didesnė bauda (žr. minėto sprendimo *Finnboard prieš Komisiją* 58 punktą).
- 353 Todėl, jei tik naudojamosi savo teisėmis į gynybą, negalima teigti, kad egzistuoja sunkinančios aplinkybės, t. y. atsisakymas bendradarbiauti ar net trukdymas tyrimo metu.
- 354 Be to, trečio apeliacinio skundo pagrindo antra dalimi *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis padarė teisės klaidą skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 555–565 punktuose nusprenddamas, jog jos pagrindinė teisė į gynybą nebuvo pažeista, Komisijai kaip sunkinančią aplinkybę įvertinus tai, kad ji bandė suklaidinti Komisiją dėl faktinių šios grupės įmonių ryšių.
- 355 Šios apeliančios teigimu, Pirmosios instancijos teismas neteisingai nusprendė, kad Komisija galėjo apkaltinti ją neigus tarp įvairių bendrovių esančius įmonių teise pagrįstus santykius ir neatskleidus griežtai konfidencialių patikėjimo teisinių santykių.
- 356 Taip elgdamosi *Henss/Isoplus* grupė tik naudojosi savo teisėmis į gynybą, todėl Komisija negalėjo į tai atsižvelgti kaip į sunkinančias aplinkybes.

- 357 Šis argumentas grindžiamas neteisingu minėto skundžiamo sprendimo 556–560 punktų aiškinimu.
- 358 Šiuose punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad per administracinę procedūrą minėta grupė ne tik neigė Komisijos atliktą faktinių aplinkybių vertinimą ar jos teisinę poziciją, bet ir pateikė jai ne visą ir netikslią informaciją.
- 359 Pirmosios instancijos teismas prie šios išvados priėjo iš esmės laisvai įvertinęs jam pateiktus įrodymus ir pirmiausia išnagrinėjęs atsakymus į prašymus pateikti informaciją bei *Henss/Isoplus* grupės pastabas dėl pranešimo apie kaltinimus.
- 360 Be to, priešingai nei teigia ši apeliantė, iš skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 557 punkto nėra matyti, kad Pirmosios instancijos teismas būtų konstatavęs, jog jai adresuotame prašyme pateikti informaciją pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį yra specialus klausimas dėl patikėjimo santykių tarp šios grupės įmonių, t. y. santykių, apie kuriuos Komisija neturėjo teisės ir negalėjo žinoti.
- 361 Pirmosios instancijos teismas veikiau tik konstatavo, kad atsakyme į bendresnį klausimą, kuriuo buvo prašoma pateikti detalesnių duomenų apie susitikimus su konkuruojančiomis bendrovėmis, ypač šių susitikimų dalyvių pavardes, įmones ir funkcijas, ši apeliantė pateikė ne visą ir iš dalies neteisingą informaciją.

362 Taigi šiuo klausimu nurodytas teiginys ir bylos medžiaga akivaizdžiai neprieštarauja vienas kitam. Todėl procedūros trūkumas, kurį nurodo *Henss/Isoplus* grupė savo septintame apeliacinio skundo pagrindu, yra atmestinas.

363 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad *Henss/Isoplus* grupės apeliacinio skundo pagrindai dėl teisių į gynybą pažeidimo, vertinant sunkinančias aplinkybes, yra atmestini.

d) Dėl *LR A/S* apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su neatsižvelgimu į lengvinančias aplinkybes

364 Trečiu savo apeliacinio skundo pagrindu *LR A/S* kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 336–346 punktuose nusprendus, kad Komisija turėjo teisę daryti prielaidą, jog minėtos įmonės atveju negali būti atsižvelgta nė į vieną lengvinančią aplinkybę.

365 Šiuo klausimu *LR A/S* pirmiausia teigia, kad jai skirta bauda turėjo būti sumažinta dėl tokių lengvinančių aplinkybių:

— antraeilis jos vaidmuo, palyginti su *ABB*, galingiausiu ūkio subjektu ir vienintele šiluminės įrangos sektoriuje veikiančia tarptautine įmone bei kartelio vadove,

— *ABB* ekonominis spaudimas *LR A/S*, kad ji dalyvautų kartelyje ir įgyvendintų jo priimtus sprendimus,

— aplinkybė, kad *ABB* inkriminuoti pažeidimai buvo daug rimtesni nei *LR A/S* inkriminuoti pažeidimai.

366 Tačiau Pirmosios instancijos teismas šio skundžiamo sprendimo 338 punkte, *inter alia*, teisingai nusprendė, kad vidutinis šios apeliančės dydis nėra lengvinanti aplinkybė.

367 Būtent dėl savo padėties *ABB* atžvilgiu *LR A/S* tvirtina, kad, priešingai nei minėto skundžiamo sprendimo 339 punkte nusprendė Pirmosios instancijos teismas, būtinybė nustatyti jai skirtos baudos dydį, atsižvelgiant į visus reikšmingus individualius veiksnius, reikalauja, kad dėl *ABB* spaudimo kitoms kartelyje dalyvavusioms įmonėms, pavyzdžiui, *LR A/S*, būtų sumažinta šiai įmonei skirta bauda, o ne vien padidinta bauda *ABB*.

368 Toks baudos koregavimas taip pat neužtikrina, kad bauda atspindės galimus skirtumus tarp *LR A/S* ir kitų įmonių, kurioms nebuvo daromas arba buvo daromas mažesnis spaudimas, ir lemia sistemiską šios apeliančės diskriminaciją šių įmonių atžvilgiu.

- 369 Vis dėlto Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti atmetus šį argumentą, motyvuojant tuo, kad, užuot dalyvavusi kartelyje, *LR A/S* galėjo pranešti apie jai daromą spaudimą kompetentingoms institucijoms ir pateikti Komisijai skundą pagal Reglamento Nr. 17 3 straipsnį.
- 370 Iš tikrųjų tokio spaudimo egzistavimas niekaip nekeičia šios apeliančės padaryto pažeidimo fakto ar jo sunkumo.
- 371 Galiausiai *LR A/S* ginčija skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 345 punktą, kuriame Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad šios apeliančės įgyvendinama konkurencijos teisės laikymosi programa negali būti kvalifikuojama kaip lengvinanti aplinkybė, lemianti baudos sumažinimą. Jos tvirtinimu, Pirmosios instancijos teismas taip pat nepaisė nusistovėjusios praktikos.
- 372 Šiam argumentui negali būti pritarta.
- 373 Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos atitinkamame šio skundžiamo sprendimo punkte nuspręsdamas, kad nors labai svarbu, jog ši apeliančė ėmėsi priemonių, siekdama užkirsti kelią naujiems savo darbuotojų konkurencijos teisės pažeidimams, tai nekeičia šiuo atveju konstatuoto pažeidimo fakto. Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad savaime ši aplinkybė neįpareigoja Komisijos, atsižvelgiant į lengvinančią aplinkybę, sumažinti šiai apeliantei paskirtą baudą.

- 374 Remiantis tuo, kas pasakyta, nagrinėtas apeliacinio skundo pagrindas atmestinas.
- e) Dėl *Henss/Isoplus* grupės ir *LR A/S* apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su tuo, kad nebuvo ar buvo nepakankamai atsižvelgta į jų bendradarbiavimą per administracinę procedūrą
- 375 Trečio apeliacinio skundo pagrindo pirma dalimi *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 607–623 punktuose nusprendus, kad Komisija teisingai atsisakė sumažinti jai paskirtą baudą, remiantis pranešimu dėl bendradarbiavimo, todėl Komisija šiuo klausimu nepažeidė Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies.
- 376 Šiuo atžvilgiu *Henss/Isoplus* grupė pirmiausia kaltina Pirmosios instancijos teismą šio skundžiamo sprendimo 609 ir 610 punktuose nusprendus, kad Komisija teisingai atsisakė sumažinti baudą, remiantis gairių 3 punkto šešta įtrauka, motyvuodama tuo, kad taip bauda gali būti sumažinama tik į pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį nepatenkančio pažeidimo atveju, o į nagrinėjamą kartelį panašus kartelis aiškiai patenka į šio pranešimo A skyriaus 1 punkte nustatytą taikymo sritį.
- 377 Jos teigimu, iš A skyriaus 1 punkto teksto nėra matyti, kad pranešimas dėl bendradarbiavimo taikomas tik tokių pažeidimų atveju.

378 Iš pranešimo dėl bendradarbiavimo taip pat neišplaukia, kad Komisija gali atsižvelgti į prisipažinimus iš dalies arba dalinį bendradarbiavimą tik remdamasi šiuo pranešimu. Toks siauras aiškinimas bet kuriuo atveju prieštarauja EŽTK 6 straipsniui ir nekaltumo prezumpcijai kaip bendram Bendrijos teisės principui.

379 *Henss/Isoplus* grupės argumentai šiuo klausimu paremti neteisingu minėto skundžiamo sprendimo 609 ir 610 punktų išaiškinimu.

380 Remdamasis gairių 3 punkto šeštos įtraukos aiškinimu, kuris buvo atliktas be teisės klaidų, Pirmosios instancijos teismas paprasčiausiai konstatavo, kad speciali šioje nuostatoje paminėta lengvinanti aplinkybė taikoma tik pažeidimams, nepatenkančiams į pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį.

381 Tačiau, kaip pažymėjo Pirmosios instancijos teismas, šiuo atveju nagrinėjamas kartelis, t. y. į šio pranešimo taikymo sritį patenkančias pažeidimas.

382 Todėl Pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą, kad Komisijos negalima kaltinti neatsižvelgus į šios apeliančios bendradarbiavimą kaip į lengvinančią aplinkybę.

- 383 Be to, *Henss/Isoplus* grupė teigia, kad minėto skundžiamo sprendimo 615 punkto paskutiniame sakinyje slypi procedūros trūkumas, nes bylos medžiaga parodo, jog savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus visos šiai grupei priklausančios įmonės prisipažino dalyvavusios Bendrijos masto kartelyje nuo 1994 m. pabaigos iki 1996 m. pradžios.
- 384 Šiuo argumentu apeliantė kaltina Pirmosios instancijos teismą nusprendus, kad pastabose dėl pranešimo apie kaltinimus šios grupės bendrovės ginčijo savo dalyvavimą kartelyje ne tik iki 1994 m. spalio mėnesį, bet ir visą nustatyto pažeidimo laiką.
- 385 Vis dėlto *Henss/Isoplus* grupės šiuo klausimu Teisingumo Teismui pateikti argumentai visiškai neįrodo, kad Pirmosios instancijos teismas neteisingai suprato atsakymą į pranešimą apie kaltinimus, išaiškindamas, kad šiame dokumente atitinkamos grupės bendrovės neigė savo dalyvavimą kartelyje per visą jo egzistavimo laikotarpį.
- 386 Taigi iš bylos medžiagoje esančių dokumentų neišplaukia, kad Pirmosios instancijos teismo teiginiai neteisingi.

387 Galiausiai *Henss/Isoplus* grupė tvirtina, kad, priešingai nei nustatė Pirmosios instancijos teismas, remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriumi, Komisija privalėjo reikšmingai sumažinti jai paskirtą baudą.

388 Ji teigia, kad, priešingai nei nustatyta šio pranešimo B ir C skyriuose, siekiant sumažinti baudą pagal D skyrių nereikalaujama nuolat ir visiškai bendradarbiauti, o tik iki pranešimo apie kaltinimus priėmimo pateikti tam tikrą informaciją, dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius nustatyti, kad pažeidimas iš tikrųjų buvo padarytas.

389 Tačiau ir Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 617 punkte, ir Komisija per apklausą bei ginčijamo sprendimo 110 ir 180 punktuose pripažino, kad apeliančių bendradarbiavimas ir prisipažinimas, nors bendradarbiauta buvo tik iš dalies, iš esmės atitinka pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto pirmos įtraukos taikymo sąlygas.

390 Anot *Henss/Isoplus* grupės, atsisakyti sumažinti jai skirtą baudą nebuvo galima motyvuojant sunkinančiomis aplinkybėmis arba tuo, kad, naudodamasi savo teisėmis į gynybą, ji atsisakė pranešti Komisijai apie tam tikras aplinkybes, pateikė šiai neteisingą informaciją arba neigė tam tikrus faktus.

- 391 Šis kaltinimas atmestinas.
- 392 Iš skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 617 punkto iš tikrųjų matyti, kad, kaip teigia apeliantė, Pirmosios instancijos teismas pripažino, jog ji bendradarbiavo, nors šis bendradarbiavimas nebuvo reikšmingas, ir prisipažino, nors prisipažinimas buvo tik dalinis.
- 393 Vis dėlto Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, kurią būtų galima skųsti apeliacijos stadijoje, teisingai nusprendė, kad ši apeliantės pateikta informacija, kuri iš esmės galėjo nulemti situaciją, leidžiančią sumažinti baudą pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punktą, nebūtinai turėjo įpareigoti Komisiją pripažinti, kad šiai apeliantei skirta bauda gali būti sumažinta.
- 394 Šiuo klausimu Komisija disponuoja diskrecija, kaip išplaukia iš minėto 2 punkto teksto, būtent iš jo pradinės frazės „Tai visų pirma taikoma <...> (*Tel peut notamment être le cas <...>*)“.
- 395 Be to, baudos sumažinimas, remiantis pranešimu dėl bendradarbiavimo, visų pirma gali būti pateisinamas tik tuomet, jei pateikta informacija ir apskritai suinteresuotos įmonės elgesys gali būti šiuo atžvilgiu laikomi tikro jos bendradarbiavimo įrodymu.

- 396 Kaip išplaukia iš pačiame pranešime dėl bendradarbiavimo, būtent jo įvade ir D skyriaus 1 punkte vartojamos „bendradarbiavimo“ sąvokos, mažesnė bauda, remiantis šiuo pranešimu, gali būti skiriama, tik jei suinteresuotosios įmonės elgesys rodo tokią bendradarbiavimo dvasią.
- 397 Tačiau, kaip šio skundžiamo sprendimo 618–622 punktuose konstatavo Pirmosios instancijos teismas, nagrinėjamu atveju *Henss/Isoplus* grupė, pateikusi ne visą ir iš dalies neteisingą informaciją, negali apeliuoti į tokį elgesį.
- 398 Priešingai nei teigia ši apeliantė, Pirmosios instancijos teismas taip pat nei nėra pažeidęs tariamo baudžiamosios teisės principo, pagal kurį bet koks prisipažinimas, net jei buvo prisipažinta tik iš dalies, būtinai turi nulemti baudos sumažinimą, nei nepaisęs teisių į gynybą ar principo *non bis in idem*.
- 399 Kalbant apie baudos dydžio sumažinimą, kuriuo siekiama atlyginti įmonei už paramą per administracinę procedūrą, leidusią Komisijai lengviau nustatyti pažeidimą ir galbūt užkirsti jam kelią, pažymėtina, kad, kaip teigė Komisija, būtų absurdiška įpareigoti ją sumažinti baudą, jei tokia parama neleidžia pasiekti šio tikslo, o veikiau priešingai – jį net apsunkina.

400 Kaip jau buvo nuspęsta šio sprendimo 358–362 punktuose, *Henss/Isoplus* grupė tokiu atveju, kuris nagrinėjamas, negali sėkmingai tvirtinti, kad buvo pažeistos jos teisės į gynybą.

401 Iš tikrųjų ši apeliantė nebuvo įpareigota kaip nors bendradarbiauti arba prisipažinti. Be to, teisė į gynybą neapima teisės pateikti ne visą ir iš dalies netikslią informaciją.

402 Taip pat negalima nustatyti principo *non bis in idem* pažeidimo, jei jis būtų grindžiamas tuo, kad į atitinkamą elgesį jau buvo atsižvelgta kaip į sunkinančią aplinkybę.

403 Aplinkybė, kad įmonei nebuvo atlyginta už bendradarbiavimą, kuris neleido Komisijai lengviau konstatuoti pažeidimo ir galbūt užkirsti jam kelio, negali būti kvalifikuojama kaip sankcija, papildanti bausmę, kurią sudaro atsižvelgimas į sunkinančią aplinkybę.

404 Pateikdama ketvirtą savo apeliacinio skundo pagrindą, *LR A/S* tvirtina, kad skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 359–370 punktuose yra teisės

klaida, nes juose Pirmosios instancijos teismas patvirtino Komisijos, atsižvelgiant į šios apeliančės bendradarbiavimą per administracinę procedūrą, sumažintą baudą, t. y. sumažinimą 30 %, nors, apeliančės teigimu, šiuo atveju ji turėjo teisę į tai, kad bauda būtų daugiau sumažinta.

405 Pirmiausia, kaip jau buvo nuspręsta šio sprendimo 191–196 punktuose nagrinėjant antrą šios apeliančės apeliacinio skundo pagrindą, ji negalėjo turėti teisėtų lūkesčių dėl tariamos Komisijos sprendimų praktikos, egzistavusios bendradarbiavimo laikotarpiu ir palankesnės nei pranešimas dėl bendradarbiavimo.

406 Todėl ketvirto *LR A/S* apeliacinio skundo pagrindo dalis, kuria siekiama ginčyti minėto skundžiamo sprendimo 361 ir 366 punktus, yra atmestina.

407 Antra, ši apeliančė teigia, kad jai skirta bauda turėjo būti sumažinta labiau, atsižvelgiant į aplinkybę, kad ji buvo pirmoji įmonė, pradėjusi bendradarbiauti su Komisija, ir tai paskatino kitas įmones pasielgti taip pat.

408 Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad nagrinėjamo skundžiamo sprendimo 363–365 punktuose Pirmosios instancijos teismas, atlikdamas nepriklausomą faktinių aplinkybių vertinimą, nusprendė, jog *LR A/S* bauda buvo sumažinta tinkamai, nes iš

ginčijamo sprendimo matyti, jog Komisija nebuvo pasiryžusi sumažinti baudos 50 % įmonėms, nepateikusioms jai informacijos dar prieš gaunant prašymus pateikti informaciją, ir neginčytina, jog ši apeliante dokumentus Komisijai pateikė tik gavusi prašymą pateikti informaciją.

409 Trečia, *LR A/S* kaltina Pirmosios instancijos teisumą skundžiamo sprendimo 368 punkte atmetus jos argumentą, jog ji turi teisę į tai, kad už laikotarpį po patikrinimų jai nebūtų skiriama bauda, nes ji buvo pirmoji įmonė, pranešusi apie tai, jog kartelis buvo tęsiamas ir po Komisijos patikrinimų.

410 Jos teigimu, Pirmosios instancijos teismo argumentavimas skundžiamo sprendimo 368 punkte, kad pažeidimas, todėl ir baudos sumažinimas, turi būti vertinami kaip visuma nagrinėjant bendradarbiavimą, nėra lemiamas ir neprieštarauja tam, kad bauda būtų sumažinta dar labiau.

411 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, kurią būtų galima skusti apeliacijos stadijoje, teisingai nusprendė, kad kartelio tęsimas po patikrinimų yra neatsiejamas pažeidimo aspektas ir, taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo, šis pažeidimas gali būti vertinamas tik kaip visuma.

- 412 Kalbant apie sumažinimo apimtį, kurią ginčija *LR A/S*, pasakytina, kad Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 368 punkte pateiktame pranešimu dėl bendradarbiavimo pagrįstame motyvavime nėra teisės klaidų, susijusių su minėto pranešimo aiškinimu. Todėl šiam kaltinimui negali būti pritarta.
- 413 Ketvirta, *LR A/S* tvirtina, kad skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 240–245 punktuose nusprendęs, jog *ABB* skirta bauda turėjo būti sumažinta daugiau nei 30 %, nes ši bendrovė, priešingai nei, pavyzdžiui, *LR A/S*, gavusi pranešimą apie kaltinimus neginčijo esminių faktinių aplinkybių, Pirmosios instancijos teismas nubaudė *LR A/S* dėl to, kad ji paprasčiausiai pasinaudojo savo teisėmis į gynybą. Taip Pirmosios instancijos teismas pažeidė pagrindinius principus, kaip juos visų pirma įtvirtina EŽTK 6 straipsnis, ir, be to, ją diskriminavo.
- 414 Vis dėlto iš skundžiamo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 243 punkto išplaukia tik tai, kad Pirmosios instancijos teismas, nurodydamas ginčijamo sprendimo konstatuojamosios dalies 26 punkto antrąją pastraipą ir 27 punkto penktąją pastraipą, konstravo, jog, priešingai nei *ABB*, *LR A/S* teigė, kad iki 1994 m. kartelis neveikė už Danijos rinkos ribų ir kad, be to, neegzistavo tęstinis kartelis. Ji taip pat neigė dalyvavusi organizuojant veiksmus, skirtus *Powerpipe* eliminuoti, ir juos įgyvendinusi.
- 415 Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti koku nors diskriminaciniu požiūriu į *LR A/S*, palyginti su *ABB*.

416 Priešingai nei teigia *LR A/S*, ji neatsidūrė blogesnėje padėtyje, palyginti su *ABB*, dėl paprasčiausios aplinkybės, kad naudojosi savo teisėmis į gynybą.

417 Nagrinėjamu atveju *ABB*, priešingai nei kitos įmonės, pavyzdžiui, *LR A/S*, atsisakė savo teisės ginčyti pagrindinius Komisijos aprašytus faktus ir jos išvadas bei visiškai bendradarbiavo su Komisija šiuo klausimu, siekdama, kad jai papildomai būtų sumažinta bauda.

418 Taigi tai buvo laisvas *ABB* pasirinkimas, dėl kurio Komisija ją traktavo palankiau.

419 Tokį kelią taip pat galėjo pasirinkti *LR A/S*. Tai, kad *LR A/S* nebuvo papildomai sumažinta bauda, nes ji nusprendė pasirinkti kitokį kelią, nereiškia, kad ši įmonė, pažeidžiant EŽTK 6 straipsnį, buvo verčiama duoti parodymus arba nubausta vien už tai, kad pasinaudojo savo teisėmis į gynybą.

420 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, ketvirtas *LR A/S* apeliacinio skundo pagrindas visas atmestinas.

D — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teise būti išklausytam ir pagrindimo pareiga

1) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su teise būti išklausytam

421 Pateikdamos atitinkamus apeliacinių skundų pagrindus *Dansk Rørindustri* (trečias apeliacinio skundo pagrindas), *Henss/Isoplus* grupė (du pirmi apeliacinio skundo pagrindai), *Ke-Kelit* (ketvirtas apeliacinio skundo pagrindas), *Brugg* (trečias apeliacinio skundo pagrindas) ir *LR GmbH* (ketvirtas apeliacinio skundo pagrindas) kaltina Pirmosios instancijos teisumą atmetus jų ieškinių pagrindus, susijusius su teisės būti išklausytam pažeidimu dėl to, kad per administracinę procedūrą, o visų pirma atsakyme į pranešimą apie kaltinimus jos negalėjo išdėstyti savo požiūrio dėl tariamo gairių taikymo šiam atvejui atgaline data, nes Komisija per administracinę procedūrą nė karto neišsakė savo ketinimo jas taikyti.

422 Pirmiausia konstatuotina, kad, kaip teisingai pažymėjo Komisija, *Dansk Rørindustri* šiuo klausimu pateiktas apeliacinio skundo pagrindas nebuvo išdėstytas Pirmosios instancijos teisme ir todėl tai yra naujas ir apeliacijos stadijoje nepriimtinas pagrindas.

- 423 Savo dublike ši apeliantė iš esmės teigia, kad tai nėra naujas pagrindas, nes jį galima netiesiogiai kildinti iš Pirmosios instancijos teismui pateiktų ieškinio pagrindų ir argumentų baudos nustatymo klausimu.
- 424 Vis dėlto iš bylos medžiagos matyti, kad nei Pirmosios instancijos teismui pateiktame ieškinyje, nei dublike ši apeliantė nebuvo išdėsčiusi pagrindų, susijusių su teise būti išklausytam, siekdama paremti vieną iš kitų pirmojoje instancijoje pateiktų ieškinio pagrindų.
- 425 Be to, konstatuotina, kad šiuo klausimu iš apeliacinio skundo nėra matyti, kokie skundžiamo sprendimo punktai ar kokios jo dalys skundžiami.
- 426 Tačiau, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, iš EB sutarties 168 A straipsnio (dabar – EB 225 straipsnis), EB Teisingumo teismo statuto 51 straipsnio pirmosios pastraipos ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 112 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos c punkto išplaukia, kad apeliaciniame skunde turi būti tiksliai nurodytos kritikuojamos sprendimo, kurį prašoma panaikinti, dalys ir šį prašymą ypač pagrindžiantys teisiniai argumentai; kitaip apeliacinis skundas arba atitinkamas jo pagrindas nepriimtini (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 497 punktą ir ten nurodytą teismo praktiką).
- 427 Kalbant apie šiuo klausimu pateiktus *Henss/Isoplus* grupės, *Ke-Kelit*, *Brugg* ir *LR GmbH* ieškinių pagrindus, pasakytina, kad, išskyrus kai kuriuos specialiai su

atskiromis apeliantėms susijusius aspektus, kurie tiek, kiek jie nurodomi apeliaciniuose skunduose, bus nagrinėjami toliau, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 310–322 punktuose, skundžiamo sprendimo *Ke-Kelit prieš Komisiją* 75–89 punktuose, skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 82–98 punktuose ir skundžiamo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 192–206 punktuose juos iš esmės atmetė, nurodydamas tokias pačias priežastis.

428 Pirmiausia šiuose skundžiamuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas teisingai priminė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Komisija įvykdo savo pareigą paisyti įmonių teisės būti išklaustoms, jei savo pranešime apie kaltinimus aiškiai nurodo, kad ji spręs klausimą, ar tam tikroms įmonėms reikės skirti baudas, ir pateikia baudai apskaičiuoti svarbias faktines ir teisines aplinkybes, pavyzdžiui, tariamo pažeidimo sunkumą ir trukmę, ir tai, ar pažeidimas buvo padarytas „tyčia, ar dėl neatsargumo“. Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai nusprendė, kad taip Komisija įmonėms pateikia informaciją, kurios joms gali prireikti gynybai ne tik dėl pažeidimo konstatavimo, bet ir dėl baudos apskaičiavimo (šiuo klausimu žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 21 punktą).

429 Pirmosios instancijos teismas taip pat konstatavo, kad kiekvienos iš minėtų apeliančių atveju pranešimo apie kaltinimus analizė parodė, jog jame yra faktinės ir teisinės aplinkybės, kuriomis Komisija ketino pagrįsti baudos apskaičiavimą kiekvienai suinteresuotajai įmonei, ir priėjo prie išvados, kad šiuo atžvilgiu apeliančių teisės būti išklaustoms buvo tinkamai paisoma.

430 Kadangi šiuo atveju kalbama apie įrodymų, t. y. apie kiekvienai apeliantei skirtą pranešimą apie kaltinimus, vertinimą, Teisingumo Teismo kontrolė apeliacijos stadijoje apsiriboja šių įrodymų iškraipymo atvejais (žr., *inter alia*, minėto sprendimo *Mag Instrument prieš VRDT* 39 punktą).

- 431 Tačiau *Henss/Isoplus* grupės, *Ke-Kelit*, *Brugg* ir *LR GmbH* argumentais nesiekama įrodyti tokio iškraipymo ir todėl šios skundžiamų sprendimų dalies negalima ginčyti.
- 432 Minėtos apeliančės teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad kiekvienai suinteresuotai apeliantei skirtame pranešime apie kaltinimus yra pakankamai duomenų, kad būtų laikomasi teisės būti išklaustyta, kad iš to išplaukia, jog šios teisės paisymas nieko daugiau nereikalauja, todėl Komisija nebuvo įpareigota per administracinį procesą suinteresuotosioms įmonėms pranešti apie tai, kad baudas ji ketina apskaičiuoti pagal naują metodą.
- 433 Apeliančės iš esmės tvirtina, kad nagrinėjamu atveju apie ketinimą taikyti gaires turėjo būti pranešta per administracinę procedūrą, nes šios taisyklės iš esmės reformuoja baudų apskaičiavimo metodą, be to, šiuo atveju kalbama apie taikymą atgaline data. Tokiomis aplinkybėmis ši informacija yra duomenys, būtini gynybai baudų apskaičiavimo klausimu.
- 434 Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas teisingai priminė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nuorodos apie ketinamos skirti baudos dydį, kol įmonėms nebuvo suteikta galimybė pateikti savo nuomonę dėl joms ketinamų inkriminuoti kaltinimų, būtų netinkamas kišimasis į Komisijos sprendimą (žr. minėtų sprendimų *Musique Diffusion française prieš Komisiją* 21 punktą ir *Michelin prieš Komisiją* 19 punktą).

435 Pirmosios instancijos teismas taip pat teisingai pridūrė, kad pagal tą pačią Teisingumo Teismo praktiką Komisija savo pranešime apie kaltinimus neprivalėjo pranešti apie galimus savo politikos pokyčius nustatant baudos dydį, nes ši galimybė priklauso nuo bendrų konkurencijos politikos aspektų, tiesiogiai nesusijusių su šio konkretaus atvejo ypatumais (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française prieš Komisiją* 22 punktą).

436 Žinoma, gairės įtvirtina naują baudų dydžio apskaičiavimo metodą, iš esmės reformuojantį atitinkamą sritį, ypač kalbant apie – kad ir santykinę bei lankstų – pagrindinių dydžių, kuriuos gairės numato kaip apskaičiavimo atspirties tašką, tarifų nustatymą.

437 Vis dėlto, kaip matyti iš argumentų dėl tariamo gairių neteisėtumo atmetimo, ir tai nuspręsta šio sprendimo 250–253 punktuose, šis naujas metodas ir toliau grindžiamas privalomais pažeidimo sunkumo ir trukmės kriterijais, numatytais Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje, nes iš esmės juo patikslinamas būdas, kaip Komisija ketina taikyti šiuos kriterijus apskaičiuodama baudos dydį.

438 Teisinga, kad gairėse yra svarbių patikslinimų šiuo klausimu ir būtų galima pageidauti, kad Komisija apie tokius patikslinimus praneštų įmonėms, jei tik tai nereiškia, kad ji bus priversta netinkamu būdu užbėgti savo sprendimui už akių.

439 Tačiau tuo pačiu metu tai nereiškia, kad, kaip teisingai nusprendė Pirmosios instancijos teismas, teisė būti išklaustyta baudų apskaičiavimo klausimu netaikoma būdui, kaip Komisija ketina pasitelkti privalomus pažeidimo sunkumo ir trukmės kriterijus nustatydamą bąudas.

440 Kalbant apie šių apeliančių argumentą, kad jos turėjo teisę būti išklaustos dėl Komisijos ketinimo taikyti gaires atgaline data, konstatuotina, jog, kaip buvo nuspręsta šio sprendimo 231 punkte, naują gairęse nustatytą apskaičiavimo metodą suinteresuotosios įmonės galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu. Šiomis aplinkybėmis apeliantės negali remtis teise būti išklaustomis dėl gairių taikymo atgaline data. Taigi šis kaltinimas taip pat atmestinas.

441 Toliau nagrinėtini keli specialūs atskirų apeliančių argumentai jų apeliacinių skundų pagrindams, susijusiems su teise būti išklaustyta pažeidimu, pagrįsti.

442 *Henss/Isoplus* grupė kaltina Pirmosios instancijos teisną skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 312 punkte nustačius, kad bąudos nustatymo klausimu įmonės turėjo papildomą teisų į gynybą garantiją, nes Pirmosios instancijos teismas priima sprendimą, turėdamas visišką jurisdikciją, ir, *inter alia*, gali panaikinti ar sumažinti bąudą pagal Reglamento Nr. 17 17 straipsnį.

443 Šios apeliančės teigimu, pagal šį reglamentą ji turėjo teisę į visišką bylos nagrinėjimą dvejose instancijose, t. y. Komisijoje ir Pirmosios instancijos teisme, todėl baudos apskaičiavimo klausimu iš jos, pažeidžiant teisę būti išklausytai, negalėjo būti atimta teisė į nagrinėjimą dar vienoje instancijoje. Per administracinę procedūrą padarytas teisių į gynybą pažeidimas negali būti ištaisytas procedūroje Pirmosios instancijos teisme.

444 Šis kaltinimas nepagrįstas.

445 Kaip pažymėjo Komisija, skundžiamo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 312 punkte Pirmosios instancijos teismas tik nusprendė (ir teisingai), kad jo visiška jurisdikcija baudų srityje sudaro papildomą garantiją. Priešingai nei teigia *Henss/Isoplus* grupė, jis nėra nei konstatavęs, nei davęs suprasti, kad taip pakeičiama instancija, kurią sudaro administracinė procedūra Komisijoje, ir taip Pirmosios instancijos teismui suteikiama galimybė ištaisyti kokį nors teisių į gynybą pažeidimą per administracinę procedūrą.

446 Apeliančė taip pat teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, atmesdamas jos ieškinio pagrindą, susijusį su teisės būti išklausytai pažeidimu visų pirma dėl to, kad jos nenaudai buvo atsižvelgta į gairių 2 punkto antroje įtraukoje numatytą sunkinančią aplinkybę, t. y. visiškas atsisakymas bendradarbiauti ar net bandymai trukdyti tyrimo metu, neinformavus apie tokį Komisijos ketinimą, taigi neišklausius jos šiuo klausimu.

- 447 Šiuo atžvilgiu pakanka konstatuoti, kad šiam argumentui negali būti pritarta, nes iš bylos medžiagos matyti, jog šios aplinkybės aiškiai nebuvo galima nurodyti pranešime apie kaltinimus, mat ji atsirado būtent šioje administracinės procedūros stadijoje, t. y. minėtos apeliančios pateiktame atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, ir vėliau išliko.
- 448 *Brugg* kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 97 punkte atmetus jos argumentą, kad per apklausą Komisija leido suprasti, jog bauda bus nustatyta, remiantis jos atitinkama apyvarta. Kaip šiame skundžiamo sprendimo punkte konstatavo Pirmosios instancijos teismas, Komisija apklausoje aiškiai paprašė *Brugg* patvirtinti šios apyvartos skaičius. Komisija niekuomet nebuvo pareiškusi, kad pagrįs savo sprendimą gairėmis.
- 449 Šiuo atžvilgiu pakanka konstatuoti, kad pateikdama tokį kaltinimą apeliančė paprasčiausiu teiginiu bando užginčyti Pirmosios instancijos teismo atliktą faktinių aplinkybių vertinimą, kuris, išskyrus įrodymų iškraipymo atvejus, nėra teisės klausimas, nagrinėtinas Teisingumo Teisme.
- 450 Kadangi apeliančė vis dėlto nepateikė jokių argumentų, galinčių įrodyti kokį nors atitinkamų įrodymų, nagrinėtų skundžiamo sprendimo *Brugg Rohrsysteme prieš Komisiją* 94–97 punktuose, iškraipymą, šis kaltinimas atmestinas.

2) Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su pareigos motyvuoti pažeidimu apskaičiuojant baudas

451 Pateikdamos atitinkamus apeliacinių skundų pagrindus *Ke-Kelit* (penktas apeliacinio skundo pagrindas), *LR A/S* (antras apeliacinio skundo pagrindas) ir *LR GmbH* (trečias apeliacinio skundo pagrindas) kaltina Pirmosios instancijos teismą atitinkamai skundžiamo sprendimo *Ke-Kelit prieš Komisiją* 205 punkte, *LR AF 1998 prieš Komisiją* 390 punkte ir *Lögstör Rör prieš Komisiją* 374 punkte nusprendus, kad ginčijamame sprendime Komisija neprivalėjo paaiškinti, ar nagrinėjamu atveju ji taikė gaires ir kodėl.

452 *Ke-Kelit* ir *LR GmbH* tvirtina, kad, atsižvelgiant į gairėse įtvirtintų pakeitimų, susijusių su baudų dydžio apskaičiavimo metodu, svarbą, šių pakeitimų priežastis ir gairių taikymas atgaline data turėjo būti aiškiai aptarti ginčijamame sprendime. *LR A/S* teigia, kad gairių ir pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo atgaline data klausimu šis sprendimas turėjo būti motyvuotas.

453 Šiuo atžvilgiu pirmiausia primintina, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką pareigos motyvuoti apimties klausimas yra teisės klausimas, kuriam taikoma Teisingumo Teismo kontrolė apeliacijos stadijoje, nes nagrinėjant sprendimo teisėtumo klausimą būtina turi būti atsižvelgta į faktines aplinkybes, kuriomis remdamasis Pirmosios instancijos teismas priėjo prie išvados, kad motyvavimas yra pakankamas ar nepakankamas (šiuo klausimu žr. 1997 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Komisija prieš V*, C-188/96 P, Rink. p. I-6561, 24 punktą).

- 454 Kalbant apie apeliančių argumentus, jog ginčijamas sprendimas turi būti motyvuotas gairių taikymo atgaline data klausimu, primintina, kad, kaip buvo nuspręsta šio sprendimo 231 punkte, gairėse nustatytą naują baudų apskaičiavimo metodą atitinkamos įmonės galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu. Tokiomis aplinkybėmis gairių taikymo atgaline data nereikėjo specialiai motyvuoti. Taigi šis argumentas taip pat atmestinas.
- 455 Kalbant apie *LR A/S* apeliacinio skundo pagrindą dėl pareigos motyvuoti pažeidimo pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo atgaline data klausimu, pasakytina, kad jis taip pat atmestinas.
- 456 Dėl tų pačių priežasčių, kurios išdėstytos šio sprendimo 227–231 punktuose, pranešimą dėl bendradarbiavimo, netgi darant prielaidą, kad dėl jo padidėjo baudos, tokia įmonė kaip apeliante galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu ir todėl šio pranešimo taikymas pažeidimams, padarytiems iki jo priėmimo, nepažeidė negaliojimo atgal principo.
- 457 Todėl pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo atgaline data klausimu ginčijamas sprendimas neturėjo būti motyvuojamas.

458 Trijuose skundžiamuosiuose sprendimuose *Ke-Kelit prieš Komisiją, LR AF 1998 prieš Komisiją* ir *Lögstör Rör prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas konstatuoja, kad Komisija negali būti kaltinama tuo, jog nepabrėžė teisinių šio atvejo, visų pirma gairių taikymo aspektų.

459 Iš skundžiamų sprendimų, pavyzdžiui, *LR AF 1998 prieš Komisiją* 209 punkto matyti, kad Komisija per administracinę procedūrą niekuomet nebuvo pranešusi ketinanti taikyti gaires.

460 Iš ginčijamo sprendimo teksto matyti, kad gairės jame aiškiai neminimos.

461 Primintina, kad gairės yra bendrai taikomos elgesio taisyklės, kurias Komisija iš esmės privalo taikyti. Todėl, kaip nustatyta šio sprendimo 211 punkte, sprendimo, kuriame taikomos gairės, kaip yra ginčijamo sprendimo atveju, teisėtumas gali būti tikrinamas, vadovaujantis jomis.

462 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nustatant pareigą motyvuoti individualų sprendimą, siekiama leisti Teisingumo Teismui vykdyti sprendimo teisėtumo

kontrolę ir suteikti suinteresuotajam asmeniui pakankamai informacijos, kad jis galėtų nustatyti, ar sprendimas tinkamai pagrįstas ir ar jame nėra trūkumų, leidžiančių ginčyti jo teisėtumą (žr., *inter alia*, 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, C-199/99 P, Rink. p. I-11177, 145 punktą).

463 Taigi iš esmės apie motyvus suinteresuotajam asmeniui turi būti pranešama kartu su sprendimu. Motyvavimo nebuvimo negali ištaisyti tai, kad suinteresuotasis asmuo sprendimo motyvus sužino vykstant procesui Teisingumo Teisme (1981 m. lapkričio 26 m. Sprendimo *Michel prieš Parlamentą*, 195/80, Rink. p. 2861, 22 punktas).

464 Todėl reikia išnagrinėti, ar priimant ginčijamą sprendimą įmonės pakankamai užtikrintai žinojo, kad baudos buvo apskaičiuotos remiantis nauju gairėse numatytu apskaičiavimo metodu, jog prireikus galėtų užginčyti šio sprendimo teisėtumą gairių požiūriu.

465 Skundžiamuosiuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad motyvavimo reikalavimas, *inter alia*, priklauso nuo konteksto ir visų atitinkamoje srityje galiojančių normų. Iš to jis padarė išvadą, kad Komisija neprivalėjo paaiškinti ar nagrinėjamu atveju ji taikė gaires ir kodėl, nes jų įvade nustatyta, kad „naujas baudų dydžio nustatymo metodas ateityje remsis tokia schema“. Taip Komisija įsipareigojo taikyti gaires nustatant baudas už konkurencijos taisyklių pažeidimus.

- 466 Konstatuotina, jog ankstesniame šio sprendimo punkte cituota gairių įvado ištrauka aiškiai ir vienareikšmiškai nenustato, kad ji apibrėžia gairių galiojimą laiko atžvilgiu ir todėl apima tokius pažeidimus, kurie nagrinėjami šiuo atveju ir kurie buvo padaryti iki gairių priėmimo.
- 467 Vis dėlto skundžiamo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 375 punkte Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad bet kuriuo atveju ginčijamo sprendimo motyvuose, skirtuose Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies taikymui, visų pirma sprendimo 163–168 konstatuojamosiose dalyse Komisija aiškiai išdėstė argumentus dėl baudų apskaičiavimo, kurie atitinka gairių argumentaciją.
- 468 Visų su baudų apskaičiavimu susijusių ginčijamo sprendimo motyvų, t. y. 168–183 šio sprendimo konstatuojamųjų dalių, analizė patvirtina, jog suinteresuotosios įmonės jį protingai turėjo suprasti taip, kad jame tiek, kiek jis susijęs su šiomis įmonėmis, taip pat taikomos gairės ir jose numatytas naujas apskaičiavimo metodas.
- 469 Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas galėjo daryti išvadą, kad ginčijamas sprendimas yra pakankamai pagrįstas.

- 470 Todėl *Ke-Kelit, LR A/S* ir *LR GmbH* apeliacinių skundų argumentai, susiję su pareigos motyvuoti pažeidimu apskaičiuojant baudas, yra atmestini.

VII — Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 471 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir *Dansk Rørindustri, Henss/Isoplus* grupės, *Ke-Kelit, LR A/S, Brugg, LR GmbH* ir *ABB* pralaimėjo bylą, jos turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. Sujungti bylas C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P iki C-208/02 P ir C-213/02 P bendram sprendimui priimti.
2. Atmesti apeliacinius skundus.

3. Priteisti iš *Dansk Rørindustri A/S, Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, Ke-Kelit Kunststoffwerk GmbH, LR af 1998 A/S, Brugg Rohrsysteme GmbH, LR af 1998 (Deutschland) GmbH* ir *ABB Asea Brown Boveri Ltd* bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.